

DE JURISTENKRANT

EEN ACTUELE KIJK OP HET RECHT

VEERTIENDAAGS (NIET IN JULI EN AUGUSTUS) - 6E JAARGANG - NR. 105 - 9 MAART 2005 - ISSN-1374-3538 - PRIJS 3,00 EURO

Erkenningsnummer: P409978 - Afgiftekantoor Brussel X - Wolters Kluwer België - Motstraat 30 - 2800 Mechelen

EHRM VEROORDEELT RUSLAND VOOR MENSENRECHTEN- SCHENDING IN TSJETSJENIË

HET EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS HEEFT RUSLAND VOOR HET EERST VEROORDEELD VOOR GROVE MENSENRECHTENSCHENDINGEN IN DE OORLOG IN TSJETSJENIË. IN DE ZES ZAKEN DIE VOORLAGEN, VOND HET EHRM TELKENS EEN DUBBELE SCHENDING VAN HET RECHT OP LEVEN (ARTIKEL 2 EVRM). RUSLAND IS VERANTWOORDELIJK VOOR DE DOOD VAN DE VERWANTEN VAN DE KLAGERS IN STRAATSBURG (SUBSTANTIEEL ELEMENT) EN LIET NA EEN AFDOEND ONDERZOEK NAAR HUN DOOD TE VOEREN (PROCEDUREEL ELEMENT). RUSLAND SCHOND VERDER OOK ARTIKEL 13 EVRM OMDAT DE KLAGERS NIET BESCHIKTEN OVER EEN DAADWERKELIJK RECHTSMIDDEL VOOR EEN NATIONALE INSTANTIE IN VERBAND MET DE SCHENDING VAN HUN RECHTEN ONDER HET EVRM. DE EXCEPTIE VAN NIET-UITPUTTING VAN DE INTERNE RECHTSGANG OPGEWORPEN DOOR DE REGERING VOND GEEN GENADE IN DE OGEN VAN HET HOF.

ROEMER LEMAITRE

Het conflict in de Russische deelrepubliek Tsjetsjenië duurt al meer dan tien jaar en eiste al tienduizenden mensenlevens - hoofdzakelijk dat van burgers. Eind 1999 lanceerde Moskou een grootscheeps offensief om Tsjetsjenië te heroveren. Na zware gevechten namen Russische troepen in januari 2000 de hoofdstad Grozny in. Een grote groep rebellen trachtte te ontkomen naar de bergen in het zuiden. Dit is het decor voor de eerste zes Tsjetsjeense zaken in Straatsburg.

In de zaken *Isayeva, Yusupova en Bazayeva tegen Rusland* riepen de klagers de schending van artikel 2 EVRM (recht op leven) in. De betrokkenen

maakten deel uit van een lange autocolonne vluchtelingen uit Grozny, waartoe ook enkele voertuigen van het Rode Kruis behoorden. Ondanks eerdere mediaberichten over een 'humanitaire corridor', bleef de grens met buurrepubliek Ingoesetië gesloten en kregen de vluchtelingen het bevel rechtsomkeer te maken. Op de terugweg bombardeerden twee vliegtuigen de autocolonne meermaals. De Russische regering stelde dat de vliegtuigen vooraf waren beschoten door rebellen die zich onder de vluchtelingen hadden gemengd. De regering beriep zich voor die bewering uitsluitend op de ondervraging van de betrokken militairen, maar weigerde grote delen uit hun getuigenis over te maken aan het Hof, zeggend om redenen van nationale veiligheid.

Zelfs indien rebellen vanuit de autocolonne

geschoten zouden hebben - wat het Hof niet bewezen acht - stelt het Hof dat het gebruik van splinterbommen in de gegeven omstandigheden disproportioneel was en geenszins beantwoordde aan de vereiste van absolute noodzaak vervat in artikel 2 (recht op leven). De bewering van het leger als zou een grote groep burgers op het oorlogstoneel zijn verschenen in het minime tijdsinterval tussen het afvuren en de inslag van de bommen stootte bij het Hof op groot ongeloof.

Ook in *Khashiyev en Akayeva tegen Rusland* was het artikel 2 volgens de klagers geschonden. Het betrof de buitengerechtelijke executie door Russische soldaten van vijf burgers in Grozny in januari 2000. De Russische overheid beweerde nu eens dat ze gedood waren door Tsjetsjeense rebellen of door rovers, dan weer dat ze in feite rebellen waren. In 2003 oordeelde een Russische rechtbank in een civiele procedure aangespannen door Khashiyev dat het bekend was dat Grozny op het ogenblik van de feiten in handen was van Russische troepen. Het EHRM vroeg bij de regering het strafdossier op, maar kreeg enkel een gekuiste versie - de regering beweerde doodleuk dat de rest irrelevant was. Toch bleek uit stukken van het onderzoek die wel waren overgemaakt dat men er van uitging dat Russische troepen betrokken waren bij de moorden. Bewijs genoeg - aldus het Hof - om ook hier tot een schending van artikel 2 te besluiten.

Lees verder **BLADZIJDE 11**

© Maitrise

PROCUREUR JEAN-MARIE
BERKENS OVER LANGE DUUR
GERECHTELIJKE ONDERZOEKEN

8

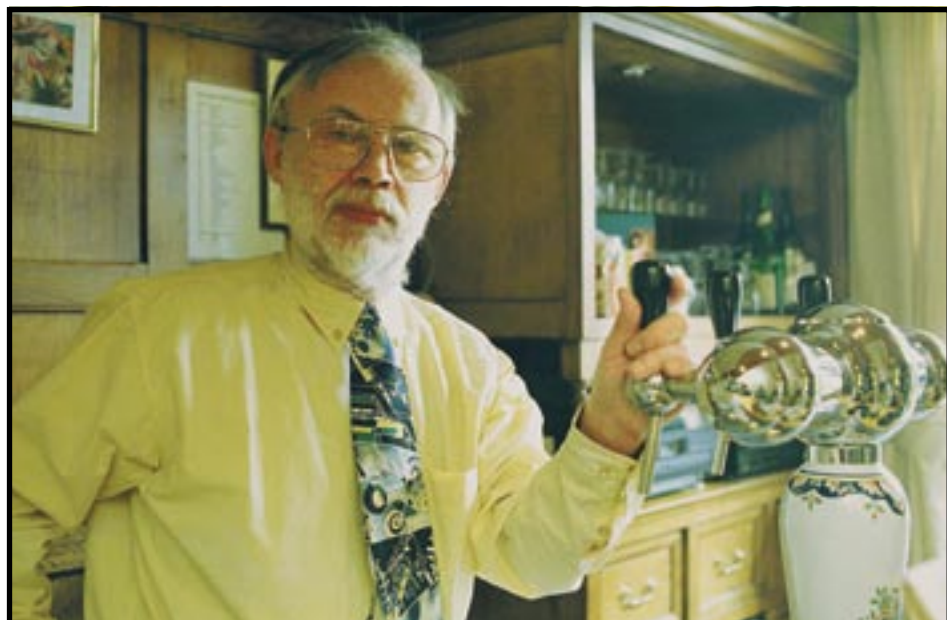
© Belga

MISDAADAUTEUR
JEF GEERAERTS:
'ONZE RECHTERS SPREKEN
IDEOLOGISCH RECHT'

15

EN VERDER

DEURWAARDER MAG NIET
ZOMAAR SNIPPERDAG NEMEN

SADOMASOCHISME

Het Europees Hof voor de Rechten van de Mens wees enkele weken geleden de klacht af die rechter Koen Auroousseau had ingediend tegen zijn veroordeling in 1997 voor SM-praktijken. Hoewel dit arrest op het eerste gezicht niet onmiddellijk een overwinning voor de vrije seksualiteitsbeleving lijkt te zijn, is het dat in feite wel. Sterker nog: volgens auteur Stefan Sottiaux is de uitspraak van het Hof een liberaal arrest dat het principe van de autonome seksuele zelfontplooiing opvallend vooropstelt.

Lees verder **BLADZIJDE 12**

Europa en de sport

DAT EUROPA ZICH INLAAT MET DE SPORT IS NIETS NIEUWS. DENKEN WE MAAR AAN HET BOSMAN-ARREST, DAT HET TRANSFERSYSTEEM OVERHOOP HAALDE EN VOETBALLERS EINDE CONTRACT DE VRIJHEID GARANDEERT NAAR EEN NIEUWE CLUB TE GAAN. DE BOSMAN-CASE BETROF ECHTER EEN SPECIFIEK GEVAL VAN EUROPEES ARBEIDSRECHT, MET NAME DE TOEPASSING VAN HET BEGINSEL VAN VRIJ VERKEER VAN WERKNEMERS, OOK VOOR BEROEPSVOETBALLERS. VOOR DE SPORT IN HET ALGEMEEN WAS DE EUROPESE UNIE TOTNOGTOE NIET BEVOEGD. DAT WORDT ANDERS INDIEN DE VOORLIGGENDE EUROPESE GRONDWET IN DE VIJFENTWINTIG LIDSTATEN AANVAARD WORDT.

ROGER BLANPAIN

De Europese Grondwet, die ter ratificatie door de lidstaten voorligt, bevat een specifiek artikel over sport. De Europese Unie wordt uitdruk-

kkelijk bevoegd voor de sport. De vraag is evenwel in welke mate. Welke draagwijdte heeft het nu al 'fameuze' artikel III 282 van de Europese Grondwet? (zie kader).

Over die vraag bogen de verantwoordelijken van de ministeries van de sport van de vijftwintig lidstaten zich op een 'informele vergadering van sportdirecteuren', die de Nederlandse regering in september vorig jaar in Rotterdam heeft opgezet. Het werd een eerste interessante bespreking. Hierbij volgt een verslag van de informele gedachtewisseling in een van de drie werkgroepen, die ondergetekende mocht voorzitten.

Vooreerst weze duidelijk gesteld dat de Europese Unie enkel ondersteunend, coördinerend en aanvullend kan optreden. Europa wordt geen *Big Brother* van de sport. Vervolgens erkent Europa de specificiteit van de sport en vooral zijn sociale en opvoedende rol. Europa onderschrijft eveneens de primaire rol van de vrije organisaties, namelijk de bonden, om de sport te organiseren. Ook blijft de bevoegdheid van de lidstaten onaangetast. Europa coördineert en biedt een helpende hand maar is niet bevoegd om zelf de sport te gaan regelen. Zo blijft de Vlaamse gemeenschap vanzelfsprekend bevoegd voor de sport.

Lees verder **BLADZIJDE 12**

KLUWER

Gezag in de wet ja, verblijf in de wet nee

DE WET VAN 1995 OVER DE UITOEFENING VAN HET OUDERLIJK GEZAG (ART 373 EN 374 B.W.) BEVOORRECHT GEZAGSCO-ouderschap: DE OUDERS, ZOWEL DE SAMENWONENDEN ALS DE NIET SAMENWONENDEN, OEFENEN HET GEZAG GELIJKWAARDIG UIT. ZIJ MOETEN BELANGRIJKE BESLISSINGEN OVER HUN KIND BIJ VOORKEUR SAMEN NEMEN. DE MINISTER VAN JUSTITIE WIL NU OOK VERBLIJFSCO-ouderschap BEVOORRECHTEN. BINNENKORT STEM T HET FEDERAAL PARLEMENT OVER EEN WETSONTWERP DAT BEPAALT DAT EEN KIND BIJ VOORKEUR EVENVEEL TIJD BIJ ELK VAN ZIJN APART WONENDE OUDERS MOET VERBLIJVEN. KINDERPSYCHOLOOG MIA RENDERS VINDT DAT EEN STAP ACHTERUIT. HET BEVOORRECHTEN VAN EEN BEPAALDE VERBLIJFSREGELING ZAL VOLGENS HAAR GEBRUIKT WORDEN ALS NIEUW CHANTAGEWAPEN IN EEN VOORTDURENDE STRIJD. BETER IS DAT DE WETGEVER UITBOUWT WAT IN DE PRAKTIJK GOED BLIJKT TE WERKEN: OUDERS DIE ONDERHANDELEN.

MIA RENDERS

Stel u voor dat de wet u, samenwonende ouders, verplicht tot 'gelijkmatig verdeelde' ouderschapstijd. Wie aanvaardt dergelijke betutteling in een maatschappij waarin diversiteit als norm naar voren wordt geschoven? Niet één regeling geeft de toon aan, maar het verschil moet de norm zijn. Ik geloof in de creativiteit van ouders en kinderen om samen uit te zoeken welke vorm zij willen geven aan hun goede verhoudingen. Minister van justitie Onkelinx heeft in een wetsontwerp de ambitie omgangsproblemen van apart wonende ouders simpel op te lossen: bij gebrek aan overeenstemming tussen de ouders onderzoekt de rechter bij voorkeur de mogelijkheid van verblijfsco-ouderschap. Kritiek op het bevoorrecht van verblijfsco-ouderschap werd uitgebreid geformuleerd op de Staten-Generaal van het Gezin onder leiding van Isabelle Simonis (PS), en tijdens recente hoorzittingen voor de subcommissie familierecht. Er is dus helemaal geen consensus. De intentie is goed, maar de gevolgen rampzalig. Het ontwerp van Onkelinx begint wel met de regel dat de rechter een eventuele overeenstemming van de ouders homologeert. Midden in een conflict zullen ouders deze nuancering echter negeren. Zij zullen

begrijpen dat verblijfsco-ouderschap moet. Deze hardnekkige mythe zal het samenwerken tussen ouders afremmen, conflicten doen oplaaien en de kinderen meer schaden dan helpen.

ouderschapsbemiddeling

Uit wetenschappelijk onderzoek blijkt al tientallen jaren dat kinderen en ouders niet zozeer lijden onder de scheiding op zich, dan wel onder de manier waarop de scheiding verloopt. Een slepend conflict is nefast voor alle betrokkenen, welke verblijfsregeling dan ook. De overheid dient te investeren in conflictverlagende interventies, die ouders aanzetten tot onderhandelen. De beste verblijfsregeling is de regeling waarover de ouders een akkoord hebben. Contrapunt Gent heeft sinds 1990 ongeveer 2.000 bemiddelingen gevoerd, en slechts zelden merken we achteraf problemen met omgangsrecht. Hoe werkt dat? Ouderschapsbemiddeling is gebaseerd op twee principes: de ouders beslissen zelf wat het beste is voor hun kind, en zij onderhandelen op gelijke voet. We stellen hen voor om niet enkel afspraken te maken over gezag, verblijf en kosten, maar ook over conflictmanagement na de scheiding. In een bemiddeling op initiatief van de ouders, buiten een gerechtelijke procedure, valt het praten met de andere ouder dus best mee. Uit de praktijk blijkt dat ook

bemiddeling op initiatief van een rechter werkt indien de rechter en de twee advocaten tonen dat zij geloven in de onderhandelingsvaardigheden van de ouders. Zoniet betekent de verwijzing van de rechter een pijnlijke verlenging van de gerechtelijke procedure. Het strijdkader belet ouders hun wapens neer te leggen. De wet op het gezagsco-ouderschap was in onze praktijk als bemiddelaar een grote stap voorwaarts. Gezag en verblijf zijn echter van een andere orde. Het verschil moet scherp worden gesteld. Terwijl de wet op het gezagsco-ouderschap gelijkwaardigheid invoert, zou een wet over verblijfsco-ouderschap ongelijkwaardigheid invoeren. De wet over het verblijf ontkracht de wet over het gezag. De wet over de gezamenlijke uitoefening van het ouderlijk gezag als voorrangregel doet een uitspraak over onderhandelingsposities. Het ontwerp van Onkelinx bemoeit zich met de inhoud van de onderhandelingen en beïnvloedt daardoor onrechtstreeks de onderhandelingsposities. De wet kiest partij: de ouder die verblijfsco-ouderschap wil, krijgt gelijk, de andere ouder ongelijk. De wet geeft één onderhandelaar een machtspositie. De andere ouder voelt zich machteloos, en zal zich ook wapenen. Praten vraagt dan veel meer moed dan vechten.

Onkelinx heeft nog een andere oplossing voor omgangsproblemen: het opleggen van dwangmaatregelen aan 'de weigerende partij'. Wil zij tussen ouders invoeren wat tussen partners eindelijk wordt afgeschaft, namelijk het schuldprincipe? Terwijl de meeste kinderen weten dat hun gezinsgeschiedenis veel ingewikkelder is dan het simpele verhaal dat de wet ervan maakt. Kinderen hebben behoefte aan ouders die samenwerken en veiligheid bieden.

Wat dan als ouders geen akkoord vinden, ondanks alle aangeboden overlegfora (die momenteel heel beperkt en onbekend zijn)? De familierechter in spe neemt enkel een tijdelijke beslissing in afwachting van een akkoord. Zijn vonnis toont dat hij de persoonlijke bekommernissen van moeder, vader en kind gelijkwaardig vindt. Niemand lijdt gezichtsverlies,

© Photobnews

iedereen voelt zich gehoord. Pas dan zullen ouders en kind een beslissing van de rechter aanvaarden en uitvoeren. Doordacht taalgebruik kan slepende omgangsproblemen voorkomen.

BEHOUDEN WAT GOED WERKT

De wetgever behoudt dus best wat goed werkt: ouders (en rechters) weten beter dan de wetgever wat goed is voor een kind, en er bestaat niet één schuldige ouder. En, de EOT-wet dwingt ouders minstens voor enkele maanden een werkbare onderhandelingsfeer te onderhouden of op te bouwen. Zij moeten immers over alles een akkoord bereiken. Deze

voorwaarde afschaffen zou betekenen dat mensen wel snel gescheiden zijn, maar nog jaren met gekruiste degens tegenover elkaar staan. Hoe kunnen ouders in vertrouwen onderhandelen over hun kind, en tegelijk met wapens vechten over geld en huis?

Als in de opleiding voor juristen meer aandacht zou gaan naar conflictbeheersing, dan zou misschien blijken dat onderhandelen zonder wapens effectiever is dan elkaar chanteren vanuit machtsposities.

(Mia Renders is auteur van het boek 'EOT in eigen handen', Roularta 2003)

SALLE DES MOTS PERDUS

In 'Salle des mots perdus' kijken beurtelings Carl Bevernage en Herman Croux met milde verwondering naar de wondere wereld van het recht

DE NAAM VAN DE ROOS

HERMAN CROUX

In een poging tot ernst besloot ik de bibliotheek van de faculteit der rechtsgeleerdheid in Leuven te bezoeken. Een Amerikaans hoogleraar recht en ethiek publiceerde het boek *Poetic Justice* en het leek me leerzaam daar eens kennis van te nemen. Aan de ontvangstbalie maakte men me alras duidelijk dat ik voor recht en ethiek aan het verkeerde adres was op de Tienestraat. Om niet onverrichterzake naar huis te moeten terugkeren verwijlde ik toch enige stonden tussen boeken, tijdschriften en vergeeld papier. Een vreselijke ontdekking volgde. Ik weet niet wie de bibliothecaris aldaar is, maar het gaat om een gevaarlijk man. In een verborgen kamertje zijn onder de rubriek

RBIB.2B+.REF2.3 ondermijnende boeken weggestoken. Gerangschikt bij recht en humor vind je 'Wereldwijde Wettelijke Waanzin', 'The funniest, meanest things ever said about lawyers' en ander werken met een warme (sic) glimlach naar ons recht.

Minister Landuyt kan voor de verkeerswet inspiratie opdoen bij wederwaardigheden als het politiereglement van een klein stadje in Idaho: 'Het is voor voetgangers en bestuurders verboden om zich te vertonen met stuurse trekken, gegrijns, een korzelige oogopslag, dreigende en boze blikken, een somber en depressief gezicht'. In Praag mag de chauffeur de snelheidsmeter van de taxi niet op tarief 'drie' zetten, tenzij de rit plaatsvindt na een kernexplosie. Voor olifanten vastgebonden aan parkeermeters in Florida geldt hetzelfde tarief als voor wagens.

Het reclamebureau dat het imago van de advocaat moet oppeppen kan oneliners

gebruiken als 'Lef is het allerbelangrijkste kenmerk van een advocaat', 'Wat men ook mag denken van advocaten, zelden verliezen ze papieren', en 'Poetic Justice: a lawyer with his tongue cut out'.

Wat weinigen weten is dat deze publicaties even besmettelijk zijn als de Spaanse griep, zij het met een langere incubatietijd, en eigenlijk gevaarlijker. Op termijn tasten ze de bronnen en grondslagen van het recht aan. In het kader van de rechtshandhaving dienen zij onverwijld verwijderd uit de boekenkasten en achter slot en grendel geplaatst.

Het boek met het geheim van de lach werd in de middeleeuwen angstvallig verborgen en bewaakt in een ontoegankelijke kloosterbibliotheek. In Leuven ligt het er open en bloot bij. Ze hebben daar geen manieren meer.

(De auteur is advocaat)

Invrijheidstellingsbeleid in de media

HET BELGISCHE BESTRAFFINGSSYSTEEM VERKEERT IN GROTE CRISIS. IN HET VERLEDEN ONTBRAKEN EEN EENDUIDIGE VISIE EN EEN CONSEQUENT BESTRAFFINGSBELEID. HET INZICHT DAT VRIJHEIDSBEROVING EEN ULTIEME REMEDIE HOORT TE ZIJN, HEEFT NOOIT TOT EEN MORATORIUM VOOR GEVANGENISBOUW GELEID, NOCH TOT EEN CONSEQUENTE UITBOUW VAN ALTERNATIEVE STRAFFEN. HET GEVOLG IS DAT DE VERVROEGDE INVRIJHEIDSTELLING MET DE REGELMAAT VAN DE KLOK DOOR DE REGERENDE MINISTERS VAN JUSTITIE 'GEBRUIKT' WORDT ALS BEHEERSINSTRUMENT OM DE DRUK VAN DE OVERVOLLE GEVANGENISKETEL TE HALEN EN DE SOCIALE ONRUST IN DE GEVANGENISSEN ENIGSZINS TE BEDAREN. WAT DE OVERHEID VOLGENS KRISTEL BEYENS, KRISTINE KLOECK EN SONJA SNACKEN BETER ZOU DOEN, IS INVESTEREN IN GELOOFWAARDIGE STRAFFEN DIE UITGEVOERD WORDEN IN DE GEMEENSCHAP EN IN MENSEN DIE MET VEROORDEELDEN IN HERSTEL- EN INTEGRATIEGERICHTE PROJECTEN WILLEN WERKEN.

KRISTEL BEYENS
KRISTINE KLOECK
SONJA SNACKEN

Vorige week stelde minister van justitie Onkelinx een nieuwe omzendbrief voor die alle bepalingen van de afgelopen jaren over de voorlopige invrijheidstelling netjes op een rij zet. Veroordeelden tot een straf tot zes maanden komen onmiddellijk vrij en veroordeelden tot een straf tot drie jaar moeten slechts een deel uitzitten. Niks nieuws onder de zon dus. Nochtans waren de aandacht en de verontwaardiging in de media groot.

In *De Standaard* noemde Guy Tegenbos (*DS*, 11 februari) de omzendbrief een duidelijk bewijs van het falen van justitie. De ministers van justitie slagen er niet in de overbevolking onder controle te krijgen en zetten dan maar de voorkeur van de gevangenis open. Hij voegt er meteen aan toe dat 'je alleen nog kunt hopen dat de correctionele rechtbanken trager werken, dan blijven de misdadigers langer in voorhechtenis'. Sterke taal, maar helemaal in tegenspraak met de principes van de rechtstaat zelf. De voorlopige hechtenis wordt hier immers voorgesteld als vervanger van de gevangenisstraf, die nu toch niet zou worden uitgezet. Verder wordt erop gewezen dat alle remedies die in het verleden werden uitgewerkt om de overbevolking in te dijken, weinig zoden aan de dijk hebben gezet. Als Onkelinx weigert nieuwe gevangenissen bij te bouwen, dan moet de privésector maar worden ingeschakeld. Ook kamerlid Tony Van Parys (CD&V) mocht een duit in het zakje doen: 'De omzendbrief is het bewijs dat een beleid dat weigert gevangenissen bij te bouwen leidt tot strafeloosheid'.

Twee dingen moet men in dit debat toch wel onderscheiden, namelijk de verontwaardiging over het feit dat veroordeelden vroeger worden vrijgelaten enerzijds en de ondoorzichtigheid van de regelgeving anderzijds.

Wat dit laatste punt betreft: het is onbetwistbaar een vooruitgang dat er duidelijkheid komt in de wirwar van opeenvolgende omzendbrieven en regelingen over de invrijheidstelling van de afgelopen jaren. Buiten enkele specialisten uit het

werkveld weet immers niemand nog precies welk deel van de straf nu wel of niet uitgevoerd zal worden. Dat leidt tot allerlei speculaties en veel ongenoegen, zowel in het strafrechtstelsel bij de direct betrokkenen, als in de samenleving.

Maar vooral het feit dat veroordeelden vervroegd worden vrijgelaten, ergert velen. Ook wij zijn ervan overtuigd dat het bestaande systeem in grote crisis verkeert en dat er in het verleden verkeerde keuzes zijn gemaakt. Of beter gezegd, een eenduidige visie en een consequent bestaafingsbeleid ontbraken in het verleden en daar draagt men vandaag de gevolgen van.

Het inzicht dat de vrijheidsberoving een ultieme remedie behoort te zijn heeft nooit tot een daadwerkelijk moratorium voor gevangenisbouw geleid, noch tot een consequente uitbouw van alternatieve straffen. Het gevolg is dat de vervroegde invrijheidstelling met de regelmaat van de klok door de regerende ministers van justitie 'gebruikt' wordt als *beheersinstrument* om de druk van de overvolle gevangenskettel te halen en de sociale onrust in de gevangenissen enigszins te bedaren.

Deze vorm van 'beleid' ligt al van bij haar ontstaan onder vuur. Het leidt onder andere tot een uitholling van de straftoemeting. Er wordt op gewezen dat de rechter speculeert en langere straffen zal opleggen indien hij toch nog iemand in de gevangenis wil krijgen. Of hoe het strafuitvoeringsbeleid perverse effecten heeft op het bestaafingsbeleid.

HOE IS HET ZO VER KUNNEN KOMEN?

Bestaafing is een complexe aangelegenheid, waarbij verschillende actoren zijn betrokken. Het opleggen en uitvoeren van de straf gebeuren in verschillende fasen, die niet allemaal zomaar mooi te sturen zijn door een minister van justitie. Vooral de fase waarin beslist wordt tot vrijheidsberoving, is moeilijk te beïnvloeden. De onderzoeksrechters en de strafrechters, die beslissen tot vrijheidsberoving, werken in alle onafhankelijkheid, binnen de grenzen die de wet stelt. Het zijn wel hun beslissingen die de gevangenissen vullen. Initiatieven om die praktijk te beïnvloeden, zoals de invoering van alternatieven als de werkstraf of de vrijheid onder

voorwaarden ter vervanging van de voorlopige hechtenis, slagen er niet in om een daadwerkelijke wijziging tot stand te brengen. Zonder medewerking van de rechters en een beter uitgebouwde structurele omkadering die het opleggen van alternatieven op dit niveau aanmoedigt, rest de uitvoerende macht op korte termijn enkel de voorlopige invrijheidstelling.

VERVROEGDE
INVRIJHEIDSTELLING
WORDT MET
REGELMAAT VAN
DE KLOK DOOR DE
REGERENDE MINISTERS
VAN JUSTITIE
'GEBRUIKT' ALS
BEHEERSINSTRUMENT
OM DRUK VAN
OVERVOLLE
GEVANGENISKETEL
TE HALEN EN
SOCIALE ONRUST IN
GEVANGENISSEN TE
BEDAREN

Op het niveau van de strafuitvoering werd het elektronisch toezicht ingevoerd. Sinds april 2002 kunnen gestraften met een straf tot een jaar het effectieve deel van hun gevangenisstraf volledig onder het regime van elektronisch toezicht in de samenleving ondergaan. Ook deze maatregel is er vooral gekomen en wordt gestadig uitgebreid onder druk van de overbevolking en de sociale onrust in de gevangenissen. Maar ook hier stellen we een halfslachtig beleid vast: enerzijds is het elektronisch toezicht het paradepaardje van de regering (zie de beslissing tot uitbreiding tot 1.000 plaatsen voor elektronisch toezicht in het regeerakkoord van juli 2003 en de beslissing om deze mogelijkheid ook in te voeren als autonoom

me straf op de regeringstop van 30 en 31 maart 2004), anderzijds blijken de sociale assistenten van het Nationaal Centrum voor Elektronisch Toezicht in staking te gaan omdat hun verplaatsingskosten laattijdig worden uitbetaald, wat dan weer een daling van de populatie onder elektronisch toezicht tot gevolg heeft.

Waarom dan geen cellen bijbouwen? Wat men ook mag beweren: ook dat is gebeurd. Tussen 1983 (begin van het overbevolkingsprobleem) en oktober 2004 is de gevangenis capaciteit gestegen van ongeveer 5.800 plaatsen naar 8.133. Ongeveer, want de overheid slaagt er maar niet in om precieze capaciteitscijfers te geven. Dat het beheeren van deze capaciteit veel geld kost, is ondertussen niemand ontgaan. Dus bezint eer gij aan een nieuwe gevangenis begint. De suggestie om de privésector dan maar in te schakelen lijkt geen optie. Tenzij we een voorbeeld willen nemen aan de VS, waar het gevangenisstelsel ondertussen beschouwd wordt als één van de meest winstgevendende vormen van investering en tewerkstelling en waar uiteindelijk 700 op 100.000 inwoners in de gevangenis zitten (tegenover 93 per 100.000 in België).

Wat hebben we dan wel nodig? Middelen, niet om nog meer te investeren in gevangensmuren en sociale uitsluiting, maar wel om te investeren in geloofwaardige straffen die uitgevoerd worden in de gemeenschap en in mensen die met veroordeelden in herstel- en integratiegerichte projecten willen werken. Wat we nodig hebben is een genuanceerde discussie over een complexe problematiek. Wat we niet nodig hebben is simpele stoere taal die alleen maar de repressieve sfeer in de samenleving verhoogt.

(De auteurs zijn verbonden aan de vakgroep criminologie van de VUB)

CORRECTIES EN AANVULLINGEN

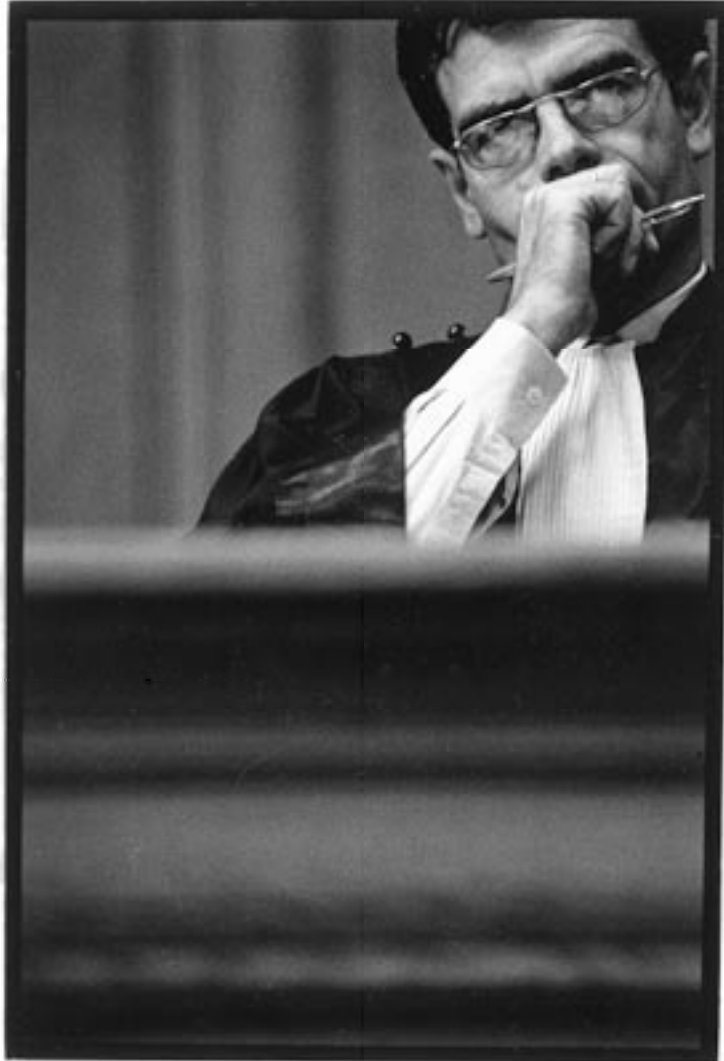
In de bijdrage 'Zebrapad geen vrijgeleide voor roekeloos oversteken' in *De Juristenkrant* nr. 104 werd in de inleiding verwezen naar het artikel 29 van de WAM-wet. Dat moest artikel 29bis zijn.

Kalenderregeling niet van toepassing voor jeugdrechtbank

IN EEN BESCHIKKING OORDEELT DE JEUGDRECHTBANK IN GENT DAT ARTIKEL 747 § 2 GER. W. NIET VAN TOEPASSING IS WANNEER HET GAAT OM EEN BURGERLIJKE ZAAK VOOR DE JEUGDRECHTBANK. EEN GEMISTE KANS VOOR DE TOEPASSING VAN EEN Aangepaste EN DWINGENDE KALENDERREGELING WAAR IEDEREEN BAAT BIJ HEEFT.

DIRK SCHEERS

Voor de jeugdrechter was een verzoekschrift neergelegd tot regeling van een kalender voor het in gereedheid brengen van een zaak en om een rechtsdag te bepalen. De jeugdrechter meent nu dat artikel 747 § 2 Ger. W. niet van toepassing is. Er wordt nochtans verwezen naar de bepaling van artikel 62 van de jeugdbeschermingswet, die stelt dat voor de burgerlijke procedures voor de jeugdrechtbank de bepalingen inzake de burgerlijke rechtspleging gelden. Het gerechtelijk wetboek als gemeen recht dus. Ook de bepalingen voor het in gereedheid brengen van een zaak? Neen, oordeelt de jeugdrechter hier, want de wetgever heeft uitdrukkelijk willen afwijken van de bepalingen inzake conclusies. Dat wordt afgeleid uit de eenvoud van de procedurevoorschriften van artikel 45, 1 van de jeugdbeschermingswet (over het instellen van een zaak) en het feit dat beslissingen bij verstek gewezen niet voor verzet vatbaar zijn. Ook wordt verwezen naar het feit dat de jeugdrechter uitgebreide onder-

© Diégo Franssens

zoeksbevoegdheden heeft en de rechter tot aan de sluiting van de debatten op elk ogenblik zo'n onderzoeksmaatregel kan nemen. Dat betekent een impliciete maar zekere uitsluiting van

de toepassing van artikel 747 § 2 Ger. W. oordeelt de rechter. De beschikking zegt in het beschikkend gedeelte dat 'de artikelen 747 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek niet van

toepassing zijn op de procedures inzake burgerlijke rechtspleging bedoeld in titel II hoofdstuk II van de wet van 8 april 1965'. Laten we maar aannemen dat dit een afwijzing is.

DIT VONNIS IS EEN GEMISTE KANS. DE RECHTERLIJKE KALENDER-REGELING IS INGESTELD OM DE INGEREEDHEID-STELLING VAN EEN ZAAK DOOR TUSSENKOMST VAN DE RECHTER VAST TE STELLEN, ZODAT IEDEREEN WEET WAAROP EN WAARAF

Dergelijke uitspraken maken mij als processualist een beetje verdrietig. Het gaat immers naar mijn aanvoelen om een gemiste kans. De rechterlijke kalenderregeling is ingesteld om de ingereedheidstelling van een zaak door tussenkomst van de rechter vast te stellen, zodat iedereen weet waarop en waaraf. De dwingende conclusietermijnen maken komaf met de eventuele ijver van een van de partijen om de zaak op de lange baan te schuiven.

Iedereen weet waar hij zich aan te houden heeft en wanneer de zaak behandeld zal worden. De rechter dient bij de bepaling van de termijnen rekening te houden met de aard van de zaak. Het zijn conclusietermijnen op maat, als het ware. Wanneer het gaat om eerder dringende zaken, zoals in kort geding of voor de beslagrechter, zijn korte termijnen perfect te verantwoorden. Ik zie dan ook geen enkele reden waarom deze regeling niet van toepassing zou zijn voor de jeugdrechter in burgerlijke zaken. De argumenten van de rechter in deze zaak overtuigen geenszins. Het gerechtelijk wetboek is uitdrukkelijk aangewezen als gemeen recht voor de procedures. Kan nu uit een bepaling omtrent de wijze van instelling van een vordering of over een rechtsmiddel iets worden afgeleid over de conclusietermijnen? Absoluut niet. Is er een bezwaar dat de jeugdrechter een onderzoeksmaatregel zou moeten nemen? Evenmin, de bepalingen van artikel 748 Ger. W. hebben mogelijkheden te over om een en ander in de kalender in te schuiven. Daar waar ondertussen iedereen het er over eens is dat artikel 747 § 2 Ger. W. ook in kort geding kan worden toegepast, is het meer dan duidelijk dat het evenzeer van toepassing is voor de jeugdrechter. Dit vonnis verdient in geen geval navolging.

(De auteur is rechter in de rechtbank van eerste aanleg in Antwerpen en hij doceert aan de Plantijnhogeschool)

Jeugdrechtbank Gent 17 januari 2005, onuitg.

WEGBLOKKADE DOOR VAKBOND (1)

Ik kan niet nalaten nog even te reageren op de zienswijze van Koen Nevens met betrekking tot het vakbondshandelen (Lezersbrief *De Juristenkrant* nr. 103).

Mijn kraaiende haan was niet zozeer afwezig in de media - al stonden die er zeker niet bol van - als wel bij de overheid van wie men enig optreden kon of mocht verwachten. Wat zou er gebeuren, denkt u, als ik morgen de belastingontvanger gijzel omdat ik vind dat ik te veel moet betalen? Waarbij ik onmiddellijk toegeef dat ik niet kan weten wat er eventueel achter de schermen gebeurt.

RAF DE WIT,
re-advocaat, Boom

WEGBLOKKADE DOOR VAKBOND (2)

Ik lees met enig verwondering de brief van Koen Nevens, onderzoeker sociaal recht VUB met de titel 'Wegblokkade door de vakbond' in *De Juristenkrant* nr 103.

Nevens meent dat de heer De Schrijver, in zijn bespreking van het arrest van het hof van beroep in Antwerpen dat een wegblokkade niet zomaar strafbaar achtte, een verkeerde

inschatting zou maken.

Hij stelt daarbij uitdrukkelijk dat volgens De Schrijver het hof 'een verkeerde afweging gemaakt heeft tussen het grondrecht op staken en wat zou kunnen omschreven worden als een recht op mobiliteit'.

Hier moeten we toch de feitelijke gegevens van de zaak in herinnering brengen, om er dan de rechtsprincipes op toe te passen.

Het recht op staking, zo denk ik, zou ik niet zomaar als een grondrecht durven omschrijven; het gaat essentieel om een nader omschrijven van het algemene recht op vrijheid. In feite komt het erop neer dat het recht bestaat een contractuele verhouding, de arbeidsverhouding, te schorsen om bepaalde eisen die men gerechtvaardigd acht, kracht bij te zetten.

Het stakingsrecht situeert zich aldus duidelijk in de contractuele arbeidsverhouding tussen werkgever en werknemer. Totaal anders wordt de

zaak, wanneer men niet alleen de arbeid onderbreekt die men beloofd had te leveren aan de werkgever, maar daarenboven een aantal andere mensen in hun bewegingsvrijheid hindert. Het gaat hier niet om een nieuw recht op mobiliteit, maar om het aloude en fundamentele recht op vrijheid, dat is dus in de eerste plaats bewegingsvrijheid, waarvan de gevangenis het tegenbeeld vormt. Wanneer men de mensen tijdelijk gevangen zet in hun eigen wagen, om louter persoonlijke eisen tegenover de werkgever, waar die mensen niets mee te maken hebben, kracht bij te zetten, begaat men in feite een wederrechtelijke gevangenzetting.

Die geeft redelijkerwijze in hoofde van de benadeelde een recht op schadevergoeding, en vormt eveneens een gedraging die strafrechtelijk betuigd dient te worden.

Wat het stakingsrecht betreft, maken wij het overigens meer en meer mee

dat werknemers van de overheid de dienstverlening, die deze overheid aan de burger verschuldigd is, onderbreken omwille van conflicten met de werkgever. Het is duidelijk dat ook hier personen die met het conflict niet rechtstreeks te maken hebben als gijzelaars worden genomen, om de eisen van één bepaalde partij in een conflict kracht bij te zetten. Het wordt de hoogste tijd dat men gaat nadenken over een afweging van het recht op staking van personen in overheidsdienst tegenover het recht op dienstverlening van de burger in het algemeen vanwege de overheid.

In een tijd waarin meer en meer gesteld wordt dat geen enkel recht als dusdanig absoluut is, en een evenredige afweging gemaakt dient te worden van het ene recht tegenover het andere, wil het mij voorkomen dat het absoluut naar voren schuiven van het recht op staking een duidelijk onrecht uitmaakt voor zeer velen, en

precies de meest eenvoudige burgers die een recht op bescherming vanwege de overheid zouden moeten genieten.

JOOST RAMPBERG,
Ganshoren

HUMOR

Momenteel loopt de (gecontesteerde) campagne van de VZW GRIP (www.gripvzw.be) onder het motto 'Ha, ha ... handicap', om door humor de negatieve beeldvorming over gehandicapten op een wat eigentijdse wijze te keren. Ik betwijfel echter of de cartoon in *De Juristenkrant* nr. 104 daartoe een bijdrage was. Mijn echtgenote, die aan multiple sclerose lijdt, heeft geen probleem met humor, want inderdaad, mensen zonder humor, dat zijn pas gehandicapten... Wie in het leven níét meer kan lachen, is pas écht ziek. Uw cartoon bereikt echter het niveau van humor geenszins, want humor is niet goedkoop, noch platvloers, noch kwetsend. Ik wens de auteur een meer intelligente inspiratie, en de redactie een meer passende selectie toe.

JAN NOLF,
vrederechter, kanton Roeselare

GEACHTE REDACTIE

OVER DE VEROORDELING VAN BURGERLIJKE PARTIJEN IN KOSTEN VAN STRAFVORDERING

Wie toogbel luidt, moet rondje betalen

VOLGENS ARTIKEL 162, TWEEDE LID, VAN HET WETBOEK VAN STRAFVORDERING WORDT DE BURGERLIJKE PARTIJ DIE IN HET ONGELIJK WORDT GESTELD, VEROORDEELD IN ALLE KOSTEN DOOR DE STAAT EN DE BEKLAAGDE GEMAAKT, WANNEER ZIJ HET INITIATIEF TOT DE RECHTSTREEKSE DAGVAARDING HEEFT GENOMEN, OF WANNEER EEN ONDERZOEK IS GEOPEND TEN GEVOLGE VAN HAAR OPTREDEN ALS BURGERLIJKE PARTIJ. HET ARBITRAGEHOF HEEFT BIJ ARREST VAN 21 DECEMBER 2004 GEOORDEELD DAT DEZE BEPALING DE ARTIKELEN IO EN II VAN DE GRONDWET NIET SCHENDT. ONLANGS HEEFT DE KAMER VAN INBESCHULDIGINGSTELLING IN BRUSSEL ECHTER DE WERKING VAN ARTIKEL 162, TWEEDE LID GETEMPERD DOOR EEN BURGERLIJKE PARTIJ SLECHTS TOT ÉÉN ZEVENDE VAN DE KOSTEN VAN DE PUBLIEKE VORDERING TE VEROORDELEN.

STEVEN VANDROMME

Artikel 162 Sv. kreeg zijn huidige vorm in 1950. Tot vóór deze wetwijziging waren de correctionele rechtbank en de politierechtbank steeds verplicht de burgerlijke partij te veroordelen in alle kosten, zonder enige beoordelingsbevoegdheid ter zake, wanneer de burgerlijke partij werd afgewezen. De wetgever wilde niet langer dat slachtoffers ervan zouden afzien zich burgerlijke partij te stellen voor de strafrechter, uit vrees tot aanzienlijke kosten te worden veroordeeld wanneer

de beklaagde werd vrijgesproken. Er werd echter een onderscheid gemaakt tussen twee gevallen. Ofwel voegt het slachtoffer zich als burgerlijke partij in een strafprocedure die op initiatief van het openbaar ministerie is gestart. In dat geval beschikt de strafrechter sinds 1950 over een beoordelingsbevoegdheid om de burgerlijke partij die in het ongelijk wordt gesteld, al dan niet in (een deel van) de kosten jegens de staat en de beklaagde te veroordelen.

Ofwel brengt de burgerlijke partij de strafvordering zelf op gang, via rechtstreekse dagvaarding van de beklaagde voor de vonnisrechter, of via klacht met burgerlijke partijstelling voor de onderzoeksrechter. De burgerlijke partij neemt in deze gevallen zelf het initiatief en dus de verantwoordelijkheid voor de vervolging. Zij moet er dan ook, in geval van vrijspraak van de beklaagde, de gevolgen van dragen en in alle kosten worden veroordeeld. Dergelijke burgerlijke partijstelling moet daarom steeds gepaard gaan met het consigneren van een borg.

Aan het Arbitragehof werd gevraagd of dit onderscheid geen discriminatie in het leven roept. Een vrouw had zich burgerlijke partij gesteld om een strafonderzoek te laten starten om de waarheid te weten te komen over de dood van haar zoon bij een medische ingreep. Zij achtte het onredelijk dat zij, bij vrijspraak van de beklaagde arts, in alle kosten van de strafvordering veroordeeld zou worden, louter omdat zij niet het geluk had gehad dat het openbaar ministerie zelf het initiatief had genomen om een opsporingsonderzoek of een gerechtelijk onderzoek te beginnen.

Het Arbitragehof toonde echter begrip voor het door de wetgever gemaakte onderscheid. Het onderscheid is pertinent ten aanzien van de doelstelling: een evenwicht zoeken tussen enerzijds de ontmoediging van lichtzinnige burgerlijke par-

tijstellingen en anderzijds het niet al te zeer afschrikken van slachtoffers om hun burgerlijke vordering voor de strafrechter te brengen.

De maatregel werd evenmin onevenredig geacht. Indien de benadeelde persoon niet de strafvordering op gang had gebracht teneinde zijn schade vergoed te zien worden, maar voor de burgerlijke rechter schadevergoeding had gevorderd, zou hij, wanneer hij in het ongelijk werd gesteld, op grond van artikel 1017, eerste lid, van het gerechtelijk wetboek ook, zelfs ambtshalve, in de kosten worden verwezen. De Grondwet is bijgevolg niet geschonden.

De veroordeling van de in het ongelijk gestelde burgerlijke partij die de strafvordering op gang heeft gebracht, berust niet in de eerste plaats op de veronderstelling dat zij foutief of lichtzinnig heeft gehandeld, maar eenvoudigweg op de regel dat wie de verantwoordelijkheid neemt om een procedure op te starten, daar ook de consequenties en dus desgevallend de kosten van moet dragen. Wie de toogbel luidt, moet een rondje betalen. Dat geldt ook in elke burgerlijke procedure.

OPSPLITSING VAN KOSTEN

Toch gaat de vergelijking met de burgerlijke procedure niet helemaal op. Indien de benadeelde persoon een dading sluit met de schadeverwekker, neemt de procedure in beginsel een einde en lopen de kosten niet verder uit de hand. Zo niet in strafzaken. De afstand van de burgerlijke rechtsvordering belet de verdere uitoefening van de strafvordering niet. Het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter kunnen het strafonderzoek dus gewoon verder zetten en bijkomende kosten maken, die krachtens artikel 162 Sv. uiteindelijk allemaal ten laste van de burgerlijke partij moeten worden gelegd ingeval van buitenvervolginstelling of vrijspraak.

De kamer van inbeschuldigingstelling in Brussel oordeelde daarom onlangs, in navolging van de raadkamer, dat de strafvordering, die na afstand van de burgerlijke vordering door de burgerlijke partij, door het openbaar ministerie of de onderzoeksrechter wordt verder gezet, niet meer is ingesteld ten gevolge van de burgerlijke partijstelling, zodat de bijkomende kosten verbonden aan het verder zetten van die strafvordering onmogelijk nog ten laste gelegd kunnen worden van de burgerlijke partij die in het ongelijk wordt gesteld.

Een exacte opsplitsing van de kosten gemaakt vóór en na de kennisneming door de onderzoeksrechter van de dadingsovereenkomst die tussen de benadeelde en de in verdenking gestelde werd gesloten, was echter niet mogelijk. Daarom legde de raadkamer, daarin gevolgd door de K.I., op redelijke en billijke wijze één zevende van de totale kosten ten laste van de burgerlijke partij, de rest ten laste van de staat. De kosten waren intussen immers tot het onredelijke bedrag van 21.504,27 euro opgelopen, terwijl op het ogenblik van de dading al uitgemaakt kon worden dat er onvoldoende bezwaren waren om het gerechtelijk onderzoek voort te zetten en onverantwoorde kosten te maken.

Het is niet geheel onverdedigbaar de rechter *de lege ferenda* een grotere beoordelingsbevoegdheid te geven bij het veroordelen van de burgerlijke partij in de kosten van de strafvordering, ook wanneer deze de strafvordering zelf op gang heeft gebracht. Men moet echter in ons reeds bijzonder slachtofervriendelijk strafprocesrecht vermijden dat de enige drempel die er nog is om lichtvaardige en ondoordachte burgerlijke partijstellingen tegen te houden, wordt geëffend. Wie de bel luidt, moet nu eenmaal het gelag betalen...

(De auteur is aspirant bij het FWO-Vlaanderen aan de Universiteit Antwerpen)

Arbitragehof, arrest nr. 209/2004, 21 december 2004, www.arbitrage.be; K.I. Brussel, 25 januari 2005, onuitg.

CURSIEF & RECHT

De voorzitter van het Europees Mensenrechtenhof, Luzius Wildhaber, pleit voor een toename van de middelen van het Hof, om gelijke tred te kunnen houden met de grote toename van het aantal zaken dat voor het Hof wordt ingeleid.

‘Veel Europese burgers geven blijk van een juridische strijd lust en willen hun zaak tot in Straatsburg verdedigen. Dat getuigt van het vertrouwen dat de mensen in het Hof stellen. We hebben de procedures al vereenvoudigd en we willen daarin verder gaan, onder meer door een zaak door één rechter in plaats van drie te laten beoordelen en geschillen zonder ‘substantieel nadeel’ niet meer te behandelen. Maar onder meer België is tegen die oplossing gekant.

Toch moeten we iets doen. Elk jaar groeit het aantal zaken aan met 15 procent. We zitten nu aan 45.000 hangende zaken. We zijn veruit het productiefst van alle internationale gerechtshoven. Ons budget bedraagt 40 miljoen euro, dat van het Europees Hof van Justitie in Luxemburg 230 miljoen. Als we de instroom zo laten aangroeien, moet ons budget verdubbelen.’

De Standaard 7 maart

Laurette Onkelinx, door Trends uitgeroepen tot machtigste vrouw van België, blijft voorstander van een verplichte rechtsbijstandverzekering.

‘Ik weet dat sommigen dat idee kaderen onder de noemer van gratis justitie, maar voor mij gaat het om het recht tot toegang. Dat is nu amper het geval voor veel burgers. De eerste consultatie bij een advocaat kost 25 euro, maar dat bedrag loopt snel op tot 100 of 200 euro per uur, en dan zijn er nog de kosten van gerechtsdeurwaarders en experts. Ik heb om te beginnen de vergoedingen voor de prodeo-advocaten met 40 % verhoogd en hun werkteerrein verbreed. Maar dat was een eerste stap. Er is een verschil van mening tussen de Franstalige orde, die een verzekeringssysteem wil, een soort van sociale zekerheid voor justitie en de Vlaamse balies die eerder fiscale incentives willen om justitie toegankelijker te maken. We zullen uiteindelijk een sui-generisoplossing uitwerken, zoals dat ook in landen als Nederland bestaat.’

Trends 3 maart

Professor Marc Uyttendaele (ULB), de echtgenoot van minister van justitie Onkelinx, ontkent deel uit te maken van het PS-establishment, en ook beschuldigingen van belangenverstrengeling wijst hij af.

‘Ik blijf het herhalen, maar blijkbaar zijn er veel mensen die ik niet kan overtuigen. Mijn professionele leven en mijn privé-leven zijn twee totaal verschillende dingen. Ik hou vreselijk veel van mijn vrouw. Maar er zijn veel dingen waarover we het niet eens zijn. Dus noem mij niet meneer Onkelinx. (...)

Ik ben vijftien jaar advocaat. In die periode heb ik voor nagenoeg alle Franstalige ministers gewerkt, ongeacht hun politieke kleur. Vroeger had je echte PS-advocaten. Dat heb ik nooit willen zijn. De grote troef van een advocaat is zijn onafhankelijkheid. Als ze mij verwijten dat ik de advocaat van de socialisten ben, antwoord ik: Ik ben de advocaat van veel mensen.’ Ik heb de voorbije jaren heel wat werk gedaan voor Ecolo, ik heb nog dingen gedaan voor CDH-voorzitter Joëlle Milquet. Ik was de advocaat van Hervé Hasquin (MR) in het Uniop-fraudeschandaal. Ik heb met Hervé samengewerkt aan de universiteit en ik heb in mijn academische carrière veel aan hem gehad. Ik ben hem daar heel erkentelijk voor.’

De Standaard 19 februari

De Themis-School voor Postacademische Juridische Vorming organiseert een recyclage omtrent

Vennootschaps- en Financieel Recht

Programma:

- De nieuwe VZW-wetgeving 2002-2004, *Marleen Denef, vrij medewerker KU Leuven, advocaat*
- De nieuwe vennootschapswetgeving 2002-2004: Recapitulatie en eerste toepassingsproblemen, *Prof. Hilde Laga, advocaat*
- De nieuwe financiële wetgeving 2002-2004: Recapitulatie en eerste toepassingsproblemen, *Prof. Koen Geens, advocaat*
- Enkele evoluties inzake bestuursaansprakelijkheid, *Joeri Vananroye, assistent KU Leuven*

INSCHRIJVINGSTROOK

Naam _____		voornaam _____	
Functie _____			
Firma of instelling _____		_____	
Straat _____		Nummer _____	
Postnummer _____		Stad / Gemeente _____	
Tel. _____		Fax _____	
E-mail _____		Internet _____	
Facturatie : ☐ ten persoonlijke titel ☐ aan de instelling			
Facturatiedres (indien verschillend van correspondentiedres) _____			
Instelling _____			
Straat Nummer _____		_____	
Postnummer _____		Stad / Gemeente _____	

schrijft zich in voor het vormingsonderdeel 4 "VENNOOTSCHAPS- EN FINANCIEEL RECHT"

O te LEUVEN op 13 april 2005 van 14u00 tot 18u00	en betaalt ☐ € 120
O te KORTRIJK op 18 april 2005 van 17u30 tot 21u30	☐ € 80
O te BRUSSEL op 28 april 2005 van 17u30 tot 21u30	indien afgestudeerd in/na
O te DIEPENBEEK op 3 mei 2005 van 17u30 tot 21u30	academiejaar 2001-2002

Datum _____	Handtekening _____
-------------	--------------------

Terugsturen naar Themis, Tiensestraat 41, 3000 Leuven of faxen naar 016-32 54 83

Uw adresgegevens worden opgenomen in ons mailingbestand. Krachtens de wet van 8 december 1992 hebt u recht op inzage en verbetering van de door ons bewaarde gegevens.

Verzet bij dagvaarding algemene regel

ARTIKEL 1047, TWEEDE LID GER. W. EIST DAT EEN GERECHTSDEURWAARDERSEXpLOOT WORDT BETEKEND OM VERZET AAN TE TEKENEN TEGEN EEN VERSTEKVONNIS, OOK WANNEER DE VORDERING WERD INGELEID DOOR EEN VERZOEKSCHRIFT OP TEGENSpraak. DE EISER IN VERZET HEEFT DAARDOOR MEER MOEILIKHEDEN EN KOSTEN OM ZIJN RECHTSMIDDEL TE FORMALISEREN DAN DE OORSPRONKELIJKE EISER OM ZIJN VORDERING IN TE STELLEN. HET VERSCHIL MAAKT GEEN SCHENDING VAN DE GRONDWET UIT, MEENT HET ARBITRAGEHOF.

ERIC BREWAEYS

De wetgever biedt de rechtsonderhorige vaak - en de laatste tijd steeds vaker - de mogelijkheid om een vordering bij verzoekschrift in te leiden.

Huurgeschillen, vorderingen tot onderhoudsgeld en vorderingen bij echtelijke moeilijkheden zijn zowat de schoolvoorbeelden.

De wet van 3 augustus 1992 heeft het systeem van het 'verzoekschrift op tegenspraak' uitgewerkt. Ook in die procedures kan een verstekvonnis worden genomen tegen de verweerder die niet verschijnt.

Wanneer die verstekdoende verweerder verzet wil aantekenen, stelt zich de vraag of hij dat eveneens kan doen bij verzoekschrift. In sommige gevallen bepaalt de wet uitdrukkelijk dat dat wel op die wijze kan (artikel 1253^{quater}, c Ger. W.). In andere gevallen is er niets bepaald (bijvoorbeeld bij huurgeschillen). Artikel 1047 Ger. W. legt als regel op dat verzet moet worden ingeleid bij dagvaarding (of vrijwillige verschijning). In de rechtspraak wordt doorgaans aangenomen dat de dagvaarding de algemene regel is, en dat het verzet enkel bij verzoekschrift mag worden ingeleid wanneer de wet die mogelijkheid biedt. Er zijn weliswaar andere opvattingen. Ook in de rechtsleer bestaat er onenigheid.

De kwestie was aan de orde in een recent arrest van het Arbitragehof. De vrederechter van het tweede kanton Charleroi had aan het Hof de vraag gesteld of artikel 1047, tweede lid Ger. W. de artikelen 10 en 11 van de Grondwet schendt, doordat het eist dat een gerechtsdeurwaardersexploit wordt betekend om verzet te doen tegen een verstekvonnis gewezen in het kader van een vordering tot het krijgen van onderhoudsgeld (art. 203 B.W.). De vordering was ingeleid bij verzoekschrift op tegenspraak. De eiser in verzet heeft meer moeilijkheden en kosten om zijn rechtsmiddel te formaliseren, dan de oorspronkelijke eiser om zijn vordering in te stellen.

Het Arbitragehof meent dat er in dit geval geen schending is van het gelijkheidsbeginsel. Mits de rechten van de betrokken partij niet op onevenredige wijze worden beperkt, kan de wetgever de vormvoorwaarden bepalen voor het instellen van een rechtsmiddel. Het verzet wordt in de regel betekend bij een gerechtsdeurwaardersexploit dat een dagvaarding om te verschijnen bevat. De rechtszekerheid vereist dat het verzoekschrift slechts wordt gebruikt als de wet het toestaat. Bij een dagvaarding liggen de kosten weliswaar hoger dan wanneer gebruik wordt gemaakt van het verzoekschrift, maar dat is geen onevenredige inbreuk op de rechten van de rechtsonderhorige.

(De auteur is docent procesrecht aan de VUB)

Arbitragehof, arrest nr. 43/2005, 23 februari 2005, www.arbitrage.be

STUDIEDAG

Tien jaar toepassing van de Wet op de Appartementsmede-eigendom:

een stand van zaken

ORGANISATIE

Deze studiedag wordt georganiseerd door het Postuniversitair Centrum van de KULAK, in samenwerking met de Koninklijke Beroepsvereniging van het Notarispersoneel en de Federatie Vastgoedbeheerders van de Confederatie van Immobiliënberoepen van België.

DOELGROEP

In hoofdorde richt deze studiedag zich tot notarissen, kandidaat-notarissen, notarieel juristen, notariële medewerkers en syndici. Bovendien is hij ook interessant voor de vrederechters, vastgoedmakelaars, bouwpromotoren en advocaten.

PROGRAMMA

- De rechtspersoon
- De commissaris
- De statuten en het reglement van inwendige orde: vorm, inhoud en tegenwerpelijheid aan derden
- De te vervullen formaliteiten en de redactie van de appartementsakten
- Toelichting bij de modellen
- De verkoop van een appartement
- Het optreden van de vrederechter
- De syndicus
- De deontologische verplichtingen van de professionele syndicus
- De raad van beheer
- Enkele aandachtspunten bij het beheer van het appartementsgebouw
- De CAO over de huisbewaarder
- De algemene vergadering en de bijdrage in de gemeenschappelijke lasten
- De groep van gebouwen

PRAKTISCHE GEGEVENS

- **Datum en plaats**
Deze studiedag wordt tweemaal georganiseerd met een identiek programma: op woensdag 25 mei 2005 te Zemst, Elewijncentrum, Tervuursesteenweg 564 en op dinsdag 31 mei 2005 te Nieuwpoort, Salons Jan Turpin, AlbertI- laan 68a. Telkens van 8.50u tot 17.30u. (Onthaal vanaf 8.25 u.)
- **Documentatie**
Op de studienamiddag ontvangen de deelnemers een documentatiemap met de voorlopige teksten van de uiteenzettingen. Nadien wordt hen het boek "Appartementsmede-eigendom" toegezonden, dat bij Kluwer uitgevers zal verschijnen in de Reeks Notariële Praktijkstudies.

- **Erkenning**
Deze studiedag werd erkend door het BIV voor 6 u. De erkenning bij de Orde van Vlaamse balies en het Ministerie is aangevraagd.

INSCHRIJVING

- door de antwoordkaart terug te sturen voor 20 mei 2005 en door het overmaken van € 195 euro op rekening 285-0213329-55 van het Postuniversitair Centrum KULAK, met vermelding van '719 + naam van de deelnemer(s)'.
- Voor de leden en de ereleden van de Koninklijke Beroepsvereniging van het Notarispersoneel en voor de leden van Federatie Vastgoedbeheerders van het CIB bedraagt de inschrijvingsprijs € 135.
- Opleidingscheques: voor deze opleiding kan betaald worden met opleidingscheques. U bespaart dan 50% op uw inschrijving.
Meer info op <http://www.vlaanderen.be/opleidingscheques>.

INLICHTINGEN

Dienst Postacademische Vorming
Postuniversitair Centrum KULAK
K.U.Leuven Campus Kortrijk
E. Sabbelaan 53 – 8500 Kortrijk
Tel. 056 24 61 84 – fax 056 24 69 98
e-mail: info.pav@kulak.ac.be
<http://www.pav.kulak.ac.be>

Hof van Justitie verduidelijkt begrip verhuur onroerend goed

NAAR AANLEIDING VAN EEN PREJUDICIËLE VRAAG, GESTELD DOOR HET HOF VAN BEROEP IN BRUSSEL, DIENDE HET EUROPEES HOF VAN JUSTITIE ZICH TE BUIGEN OVER DE VRAAG OF ER AL DAN NIET SPRAKE IS VAN DE VERHUUR VAN EEN ONROEREND GOED, INDIEN MET GEALLIEERDE PARTIJEN EEN CONTRACT GESLOTEN WORDT WAARBIJ AAN ALLE PARTIJEN EEN PRECAIR GEBRUIKSRECHT WORDT TOEGEKEND OP HETZELFDE GEBOUW, TEGEN BETALING VAN EEN VERGOEDING OP BASIS VAN DE GEBRUIKTE OPPERVLAKTE. IN ZIJN ARREST VAN 18 NOVEMBER 2004 ANTWOORDEDE HET HOF POSITIEF OP DEZE VRAAG.

JORIS DEENE

De zesde btw-richtlijn stelt de verhuur van onroerende goederen vrij van omzetbelasting. De nv Temco Europe is actief in het domein van de schoonmaak en het onderhoud van gebouwen. Zij was eigenares van een pand in Brussel waarin zij in 1993 en 1994 verbouwingswerken had laten uitvoeren. Temco had de voor deze verbouwingswerken gefactureerde btw afgetrokken in haar btw-aangifte.

In 1994 sloot Temco drie contracten met drie vennootschappen, die net zoals Temco zelf alledrie afhingen van eenzelfde gemeenschappelijke centrale directie. In deze overeenkomsten stond Temco aan de vennootschappen een niet-exclusief gebruiksrecht op haar pand toe en dit tegen een jaarlijkse huurprijs, bepaald aan de hand van de gebruikte oppervlakte.

De overeenkomsten waren gesloten voor de duur van de activiteit van de cessionaris, maar Temco hield zich het recht voor om op elk moment en zonder opzegtermijn te eisen dat de cessionaris de toegewezen ruimte zou verlaten.

Temco was dan ook van oordeel dat, aangezien de cessionarissen geen exclusief recht op het pand hadden – zij konden immers niet met uitsluiting van ieder ander het genot van het pand hebben – er geen sprake kon zijn van huur maar wel van een met btw belaste activiteit. De factuur die drukte op de verbouwing kon daarom volgens Temco volledig in aftrek worden gebracht.

De administratie van de btw was daarentegen van oordeel dat de overeenkomsten in werkelijkheid betrekking hadden op de verhuur van onroerende goederen waarvoor een vrijstelling van de btw gold, zodat de btw-aftrek voor de verbouwing van het pand niet terecht was. Zij vorderde dan ook van Temco de betaling van beweerdelijk ten onrechte afgetrokken btw.

Omdat Temco weigerde de bedragen te betalen, vaardigde de btw-administratie een dwangbevel uit dat echter in een navolgende procedure door de rechtbank van eerste aanleg in Brussel werd nietigverklaard. De Belgische staat stelde tegen dit vonnis hoger beroep in bij het hof van beroep in Brussel, dat besloot om aan het Hof van Justitie de prejudiciële vraag te stellen of er al dan niet sprake is van een verhuur van een onroerend goed, indien een pand wordt verhuurd aan partijen waarvan geen enkel een exclusief gebruiksrecht bezit. Het Hof verwees in de eerste plaats naar vroegere

rechtspraak, waarin zij het begrip verhuur van onroerende goederen aldus had omschreven, dat het in wezen daarin bestaat dat een verhuurder een huurder voor een overeengekomen tijdsduur en onder bezwarende titel het recht verleent een onroerend te gebruiken als ware hij de eigenaar ervan en ieder ander van het genot van dat recht uit te sluiten.

Het Hof verduidelijkte echter dat de duur van de verhuur geen onderscheidend criterium is om een overeenkomst te kwalificeren als de verhuur van een onroerend goed. Het is dan ook niet noodzakelijk dat deze bij het sluiten van de overeenkomst is vastgelegd, daar deze duur met goedvinden van beide partijen tijdens de uitvoering van de overeenkomst kan worden gewijzigd.

Hoewel de wederprestatie voor de verhuurder, die strikt verband houdt met de duur van het gebruik van het goed door de huurder, het passief karakter van de verhuur het best weergeeft, kan daaruit volgens het Hof niet worden afgeleid dat een wederprestatie waarbij ook met andere elementen rekening wordt gehouden noodzakelijkerwijze de kwalificatie van verhuur van een onroerend goed uitsluit. Dit is met name niet het geval wanneer de andere elementen waarmee rekening wordt gehouden een kennelijk bijkomstig karakter hebben of geen vergoeding vormen voor een andere prestatie dan enkel de terbeschikkingstelling van een goed.

Wat het recht van de huurder betreft om het onroerend goed bij uitsluiting van ieder ander te gebruiken, merkte het Hof op dat dit in de met de verhuurder gesloten overeenkomst kan worden beperkt. Zo kan de verhuurder zich het recht voorbehouden het verhuurde onroerend goed

regelmatig te bezichtigen. De overeenkomst kan ook betrekking hebben op bepaalde delen van een onroerend goed waarvan het gebruik met anderen moet worden gedeeld.

Het Hof besloot dan ook dat transacties waarbij een vennootschap door middel van verschillende overeenkomsten tegelijkertijd aan verschillende met haar verbonden vennootschappen een precair gebruiksrecht op hetzelfde gebouw verleent tegen betaling van een vergoeding die voornamelijk op basis van de gebruikte oppervlakte wordt vastgesteld, de verhuur van een onroerend goed vormt, wanneer deze overeenkomsten, zoals zij worden uitgevoerd, in hoofdzaak de passieve terbeschikkingstelling inhouden van ruimtes of oppervlakten in gebouwen, tegen een vergoeding die verband houdt met het tijdsverloop, en niet het verrichten van een dienst die voor een andere kwalificatie in aanmerking komt.

Het is nu aan het hof van beroep in Brussel om te oordelen of de contracten in het hoofdgeding al dan niet aan de kwalificatie van verhuur van onroerend goed, voldoen.

(De auteur is advocaat en assistent aan de Universiteit Gent)

H. v. J., 18 november 2004 (C-284/03), Belgische Staat / NV Temco Europe (<http://curia.eu.int/jurisp/cgi-bin/gettext.pl?lang=nl&num=79958881C19030284&doc=T&ouvert=T&seance=ARRET>), Zesde Richtlijn (77/338/EEG) van de Raad van 17 mei 1977 betreffende de harmonisatie van de wetgeving der lidstaten inzake omzetbelasting – Gemeenschappelijke stelsel van belasting over de toegevoegde waarde : uniforme grondslag (PB L 145, blz. 1)

+++++

De Rijksdienst voor Sociale Zekerheid (RSZ) beslist om het gedoogbeleid ten aanzien van **schijnzelfstandigheid** in de advocatuur niet te verlengen. Vanaf 1 oktober zal de RSZ daarom in een grootscheepse actie schijnzelfstandigen opsporen en hun situatie regulariseren. +++ De Organisatie voor Vrede en Samenwerking in Europa (OVSE) benoemt senaatsvoorzitter **Anne-Marie Lizin** (PS) tot bijzonder vertegenwoordiger voor Guantánamo. Bedoeling van haar mandaat is de toestand op te volgen van de gedetineerden uit de OVSE-lidstaten in de Amerikaanse gevangenis op Guantánamo. +++ De kamercommissie justitie keurt een wetsontwerp van minister van justitie Onkelinx goed, dat een grotere controle op de **Staatsveiligheid** mogelijk maakt. Iedereen die door de Staatsveiligheid gescreend wordt, moet daarvan op de hoogte worden gebracht en zal beroep kunnen aantekenen tegen de **screening** zelf of tegen een beslissing die uit die screening voortvloeit. +++ Na de goedkeuring ervan in mei 2003, is het **anti-tabaksverdrag** op 27 februari in werking getreden. Het verdrag moet het wereldwijde tabaksverbruik helpen terugdringen. +++ Het Amerikaanse **Supreme Court** verklaart de doodstraf voor minderjarigen in strijd met de Amerikaanse Grondwet. Volgens het Hooggerechtshof is het executeren van minderjarigen een **'cruel and unusual punishment'**. +++ In Frankrijk gaat het grootste **assisenproces** in de geschiedenis van dat land van start. Zesenzestig mannen en vrouwen staan er terecht voor het seksueel misbruik van vijfenvierig minderjarige kinderen. +++ Een Brusselse kleermaker verkoopt sinds kort toga's in de gerechtsgebouwen van Brussel, Gent, en Antwerpen. Volgens de kleermaker kopen veel advocaten geen toga, hoewel ze dat wel zouden willen, omdat ze de tijd niet hebben om bij de kleermaker langs te gaan. Daarom gaat de kleermaker nu naar de potentiële klanten. De omzet zou sinds het begin van het initiatief met dertig procent gestegen zijn. +++ **Charlie McGreevy**, Europees commissaris voor de interne markt, wil een aanpassing van het ontwerp van richtlijn over de liberalisering van het vrije dienstenverkeer, de zogenaamde Bolkestein-richtlijn. Hij wil gezondheid en openbare diensten uit de richtlijn, en meer garanties voor de sociale bescherming van werknemers. +++ De kamercommissie justitie keurt het wetsontwerp goed voor de bescherming van het journalistiek **bronnengeheim**. +++ Het Hof van Cassatie verbreekt het arrest dat zeven veehandelaars had veroordeeld wegens mishandeling van vee op de veemarkt in **Ciney**, omwille van een procedurekwestie. Het hof van beroep in Bergen moet de zaak opnieuw behandelen. De rechtsgeldigheid van de videobeelden die de dierenrechtenorganisatie Gaia van de mishandeling had gemaakt, wordt door het Hof van Cassatie bevestigd. +++ Het Brusselse gerecht voert een huiszoeking uit bij de auteursrechtenvereniging **Sabam**. Er zouden aanwijzingen zijn dat een deel van de auteursrechten niet aan de rechthebbenden werd uitgekeerd en dat anderen onterecht vergoedingen kregen. Volgens het parket zouden er aanwijzingen zijn van fiscale fraude, schriftvervalsing en gebruik van valse stukken. +++ Volgens de vakbonden van de **cipiers** is de nieuwe gevangenis in Hasselt niet veilig genoeg. +++ De ministerraad keurt een wetsontwerp goed dat een verzekering tegen **natuurrampen** mogelijk moet maken. De verzekering zou worden opgenomen in de verplichte brandverzekering. +++ In het **Comité P**, dat toezicht uitoefent op de politiediensten, is ingebroken. De inbrekers stalen een aantal computers die mogelijk vertrouwelijke informatie bevatten. +++

Kantoor TE HUUR te Gent

**Gerenvoerd herenhuis
6 burelen met alle voorzieningen**

Bij nieuw gerechtshof
Ligging: hoek Begijnhoflaan en M. Geswynsstraat
€ 1500/maand

Tel: 0475/27 70 75

‘Ontlast de onderzoeksrechter van klachten met burgerlijke partijstelling’

INTERVIEW

HOE KOMT HET TOCH DAT IN BELGIË GERECHTELIJKE ONDERZOEKEN ZO LANG AANSLEPEN? DE VERGELIJKING MET NEDERLAND IS TREFFEND. WERKT MEN IN BELGIË GRONDIGER OF GEWOON TRAGER? *DE JURISTENKRANT* SPRAK MET JEAN-MARIE BERKVEN, NU PROCUREUR DES KONINGS IN BRUGGE EN VOORZITTER VAN DE RAAD VAN PROCUREURS DES KONINGS, MAAR DAARVOOR GEDURENDE EEN AANTAL JAAR ONDERZOEKRECHTER. HIJ LAAT ZIJN LICHT SCHIJNEN OVER DE VERSCHILLENDE ELEMENTEN DIE TIJDENS EEN GERECHTELIJK ONDERZOEK VERTRAGINGEN VEROORZAKEN, EN OVER MOGELIJKE OPOSSINGEN.

RUTH BOONE
ROGIER DECORTE

Hoe komt het dat ernstige misdrijven zolang op berechting moeten wachten, zeker als we het vergelijken met de situatie in Nederland waar de zaken veel sneller kunnen?

Om gerechtelijke onderzoeken sneller te laten verlopen, lijkt het mij ten eerste belangrijk om onderzoeksrechters te ontlasten van taken, die in wezen de hunne niet zijn. Ik heb het dan meer bepaald over de klachten met burgerlijke partijstelling. Particulieren kunnen zich rechtstreeks tot een onderzoeksrechter wenden om een klacht aanhangig te maken, wanneer de procureur des Konings beslist heeft de zaak te seponeren. Sinds jaar en dag heeft die mogelijkheid een wending genomen die de wetgever volgens mij niet heeft gewild. De ervaring leert dat er nogal wat misbruik van wordt gemaakt en dat onderzoeksrechters geconfronteerd worden met verhoudingsgewijs vrij banale feiten. Ik heb het dan over burenruzies, of over erfeniskwesties die eerder een burgerrechtelijk karakter hebben dan een strafrechtelijk. Op banale vechtpartijen en scheldpartijen wordt bijvoorbeeld al gauw het etiket laster en eerroof gekleefd. Heeft het te maken met de grotere mondigheid? Of wil men de ander culpabiliseren zodat men een schadevergoeding kan eisen?

Die zaken komen vrij stelselmatig op kabinetten van onderzoeksrechters binnen. Want wat stellen we in de praktijk vast? Mensen wachten niet meer tot het parket stelling heeft ingenomen. Ze gaan bij wijze van spreken de maandagmorgen klacht neerleggen bij een politiedienst en in de namiddag stappen ze al naar de onderzoeksrechter. Een onderzoeksrechter kan die zaken niet weigeren, of hij riskeert een klacht bij de Hoge raad voor de Justitie, maar die zaken vergen veel capaciteit van de onderzoeksrechter, van de politiediensten, van de raadkamer. Bovendien leiden ze de aandacht af van de zware criminaliteit, die het maatschappelijk weefsel wel aantast. In het slechtste geval verhinderen ze de onderzoeksrechter en de politiediensten om zich met ernstige zaken bezig te houden.

Als magistraat ben ik geneigd om te pleiten voor een rem op die mogelijkheid van burgerlijke partijstelling, maar politiek gezien is het natuurlijk aan de burger moeilijk te verkopen dat je een van de rechtstreekse toe-

gangswegen tot justitie gaat afsluiten of minstens aan banden leggen. Toch ik ga er vanuit dat men daar iets moet aan doen, want uiteindelijk ga je ook niet met een verkoudheid naar de spoedgevallendienst. Achteraf blijkt vaak ook dat die geschillen met een gewoon gesprek onder de betrokkenen kunnen worden opgelost. Soms zeggen we daar duidelijk tegen de burger ‘Los dit conflict zelf op’. Er moeten prioriteiten gesteld worden.

Maar de burgerlijke partijstelling is niet de enige verklaring voor de lange duur van gerechtelijke onderzoeken?

Wat in moordzaken lang aansleept, is misschien minder het onderzoek op zich, maar wel de procedure om de persoon in kwestie voor het hof van assisen te brengen. We hebben daar een hele procedure voor die gaat via raadkamer, procureur-generaal, kamer van inbeschuldigingstelling, fixatie voor het hof van assisen. Dat zijn een aantal stappen die je moet doorlopen en die vaak maanden in beslag nemen. Voor een stuk zijn die ver-

‘ALS MAGISTRAAT BEN IK GENEIGD OM TE PLEITEN VOOR EEN REM OP DIE MOGELIJKHEID VAN BURGERLIJKE PARTIJSTELLING, MAAR POLITIEK GEZIEN IS HET NATUURLIJK AAN DE BURGER MOEILIK TE VERKOPEN’

antwoordelijk voor de lange duur tussen het ogenblik van de feiten en het voorkomen van de zaak voor het assisenhof. Gedurende die lange periode wordt er onderzoeksmatig niets meer gedaan. Daarnaast heb je ook procedurekwesties, die de zaak naar mijn gevoel langer maken dan nodig. Je zou kunnen overwegen om de beroepsmogelijkheid tegen de weigering van de onderzoeksrechter om bijkomend onderzoek te doen af te

© Maitrise

schaffen. Ik geef toe dat dat een inkrimping van de rechten van de partijen is. Maar je zou er tijd mee winnen. Bovendien zou je ook, veel strenger dan nu het geval is, kunnen optreden tegen partijen die misbruik maken van procedureregels. Het is een inkrimping van een aantal rechten, maar dat is soms een noodzaak om de rechten van zoveel anderen te vrijwaren. Ook in de wet op de voorhechtenis zitten een aantal procedureregels die de voorhechtenis langer maken dan nodig. Een wijziging van die wet om de voorhechtenis korter te maken, is dus een goede zaak, al vraag ik me af dat met de huidige wijzigingsvoorstellen het geval zal zijn.

Daarnaast mag je niet uit het oog verliezen dat in iedere procedurestap waar het onderzoek in wezen niets meer mee te maken heeft, je met rechtsinstanties te maken hebt die met capaciteitsproblemen kampen. Je kan bijvoorbeeld niet alle zaken op een enkele zitting behandelen.

Tijdens het onderzoek zelf krijg je ook in de meest brede betekenis van het woord te maken met overbelasting en vertraging van allerlei instanties die bij het onderzoek

betrokken zijn. Dan heb ik het in de eerste plaats over magistraten en over de politiediensten. Daarnaast heb je ook achterstand bij externen, zoals psychiaters en andere deskundigen die worden opgeroepen om een expertise te doen, of bij telefoonmaatschappijen. In zware financiële zaken moet je vaak ook rekenen op internationale rechtshulp. Ook daar kan het lang duren vooraleer je respons krijgt. Dat zijn externe factoren die remmend werken op een onderzoek. Als onderzoeksrechter heb je daar weinig vat op.

Anderzijds kan de onderzoeksrechter natuurlijk anticiperen op een aantal remmende factoren die hij kent. Hoe korter hij op de bal speelt en hoe meer hij de zaak volgt, hoe sneller hij dat soort problemen kan beheersen. Als een expert maanden op zich laat wachten met het uitvoeren of deponeren van een expertise, dan moet de onderzoeksrechter twintig, dertig keer aan de bel gaan hangen tot hij heeft wat hij wil. Het afhandelen van een dossier binnen een redelijke termijn is voor een stuk ook zijn verantwoordelijkheid.

Een veel gehoorde kritiek is dat men zich tijdens die onderzoeken te veel verliest in details en zijsporen?

De tijd dat de onderste steen werd omgedraaid in een onderzoek, is stilaan voorbij. Ik heb de tijd gekend waarin je problemen had wanneer die onderste steen niet was omgedraaid, ook al was die helemaal niet belangrijk. De laatste jaren wordt er veel meer aan researchmanagement gedaan. Dat is een belangrijk begrip. Bij researchmanagement leidt de parketmagistraat of de onderzoeksrechter het onderzoek op basis van een aantal managementsprincipes. Dat houdt in dat hij aan het begin van een onderzoek probeert de contouren van dat onderzoek vast te leggen. Hij zal moeten afwegen hoeveel mensen, middelen en tijd er aan een bepaald onderzoek worden besteed. Dna-onderzoeken of onderzoeken door computerspecialisten bijvoorbeeld kosten enorm veel geld. Je moet dat kostenplaatje altijd in het oog houden. Uiteraard moet je altijd rekening houden met het feit dat er in de loop van een onderzoek nieuwe elementen naar voor kunnen komen, die bijkomende onderzoeks-

Dat heeft dan wel gevolgen voor de slachtoffers van bepaalde vormen van zware criminaliteit?

We moeten daar heel eerlijk in zijn: sommige slachtoffers, bijvoorbeeld van inbraken, zullen niet of minder aan hun trekken komen. Zij zullen hun eigendom niet terugkrijgen, en zullen niet vergoed worden voor hun schade, bijvoorbeeld omdat de link tussen 'hun' diefstal en een dievenbende onvoldoende werd onderzocht. Daar kan frustratie uit voortvloeien, dat sluit ik niet uit. Maar ik denk dat het voor ieder slachtoffer, of hij nu vergoed wordt of niet, belangrijk is dat de dader in ieder geval wordt opgepakt en berecht.

Het gerecht moet dat ook veel duidelijker communiceren aan de burger: je moet zeggen wat kan, maar ook wat niet meer kan. De steun van de hogere overheid, de politiek is daarin cruciaal. Enerzijds wil men de toegang tot justitie zo veel mogelijk openstellen voor de burger, anderzijds moeten we op veel vlakken besparen. Ik stel vast dat politiek en gerecht op dat punt niet dezelfde taal spreken.

Kan het fuseren van kabinetten van onderzoeksrechters in een arrondissement een oplossing bieden voor de capaciteitsproblemen?

Niet onmiddellijk. Wat je wel zou kunnen overwegen, is om per provincie of per ressort specialiteiten uit te bouwen. Dat is een oefening waarover men zou moeten nadenken. Het zou meteen meer efficiëntie met zich brengen. Behalve bij de grote rechtbanken heb je bij de onderzoeksrechters niet zoveel specialisten. Er zijn bijvoorbeeld rechtbanken waar geen enkele onderzoeksrechter gespecialiseerd is in het behandelen van financiële zaken.

Bij de parketten heb je dat veelal wel. Daar zijn er parketmagistraten die specifiek met een bepaald soort dossiers bezig zijn. Dat heeft gevolgen voor het behandelen van een dossier. In Oost- en West-Vlaanderen zijn er zeven parketten voor het ressort Gent. Wij zoeken naar het samenbrengen van *know-how*. Het heeft geen zin dat de zeven parketten in Oost- en West-Vlaanderen allemaal specialisten zitten hebben in leefmilieu, of in financieel-economische zaken. We moeten de *brains* samenbrengen, om efficiënter te werken en niet zeven keer dezelfde onderzoeken te doen. Voor de onderzoeksrechter is dat *mutadis mutandis* ook zo. Men zou dus ook op de kabinetten van de onderzoeksrechters naar meer specialisatie en samenbrengen van *know-how* kunnen gaan. Alleszins mag een onderzoeksrechter zich niet te veel afhankelijk maken van kennis van derden.

Een andere discussie die regelmatig wordt gevoerd, is het afbouwen van de tussenkomst van de onderzoeksrechter?

Die discussie bestaat inderdaad al jaren: kies je voor een onderzoeksrechter of voor een rechter van het onderzoek? De onderzoeksrechter is de magistraat zoals wij die kennen. Eens hij belast is met het onderzoek, is hij heer en meester van het onderzoek en leidt dat op heel autonome wijze, met nauwelijks controle, hooguit een beetje vanwege de kamer van inbeschuldigingstelling.

De rechter van het onderzoek is een onderzoeksrechter naar Nederlands model. Het gros van de zware dossiers in Nederland wordt afgehandeld door het openbaar ministerie. De rechter-commissaris, want zo heet de onderzoeksrechter daar, beperkt zich in grote mate tot het stellen van handelingen die voor zijn functie zijn voorbehouden, bijvoorbeeld het afleveren van een aanhoudings- of huiszoekingsbevel. Ook houdt hij een zekere controle op de legaliteit van het onderzoek. Maar het onderzoek zelf blijft in handen van het parket. Dat is natuurlijk geen waarborg dat het onderzoek beter wordt gerund, hoewel de parketten verhoudingsgewijs meer bemand zijn dan de kabinetten van de onderzoeksrechter, en binnen de parketten zijn er meer structuren die de efficiëntie van het werk van de diverse magistraten kunnen verhogen. Er is iets meer toezicht, wat je in gerechtelijke onderzoeken niet hebt. Maar anno 2005 lijkt het er toch op dat de politiek opteert voor het systeem van de onderzoeksrechter. Ik ben ervan overtuigd dat die discussie nooit volledig uitgedoofd zal zijn, maar ik neem er geen stelling in en wens dat ook niet te

doen. Beide systemen hebben voor- en nadelen. Ik ga er van uit dat zowel de kwalitatief hoogstaande onderzoeksrechter als de kwalitatief hoogstaande rechter van het onderzoek een goeie zaak is. Met een slechte rechter van het onderzoek ben je ook niets.

BIOGRAFIE

NAAM

Jean-Marie BERKVEN
° 1948

LOOPBAAN

- Doctor in de rechten RUG (1970)
- Licentiaat in de criminologie RUG (1970)
- Advocaat balie Gent (1970)
- Gerechtelijk stagiair parket rechtbank van eerste aanleg Brugge (1971)
- Substituut-procureur des Konings (1973)
- Rechter rechtbank eerste aanleg Brugge (1978)
- Onderzoeksrechter (1978)
- Procureur des Konings Brugge (1988)
- Voorzitter Raad van Procureurs des Konings (2004)

‘DE TIJD DAT DE ONDERSTE STEEN WERD OMGEDRAAID IN EEN ONDERZOEK, IS STILAAAN VOORBIJ’

daden vergen. Dat researchmanagement heeft zijn voordelen op het vlak van snelheid van dossierbehandeling: je komt niet voor een onbeheersbare massa te staat. Ik geef een voorbeeld: wanneer je een internationale criminele bende oppakt, en je hebt het vermoeden dat die tientallen strafbare feiten gepleegd hebben, dan heb je een keuze. Ofwel kun je het onderzoek rekken tot het laatste feit is opgehelderd, maar dan ben je heel ver weg, en dan is er een grote kans dat aan de voorhechtenis een einde is gekomen, en riskeer je dat verdachten in de natuur verdwijnen. Het is verstandiger na te gaan wat je zeker kan bewijzen. Dat is researchmanagement, durven trancheren. Dat deden we in het verleden te weinig. We hadden het gevoel onvolledig te zijn wanneer we de onderste steen niet omdraaiden. Bovendien botsten we vaak op het *njet* van de instanties boven ons, die ons die onvolledigheid verweten en bijkomende onderzoeks-daden bevalen. Researchmanagement is volgens mij een goede techniek, maar wel een die door alle geledingen binnen justitie gedragen moet worden. Ik stel vast dat de laatste jaren het idee veld wint in de hoven van beroep en bij het Hof van Cassatie. Iedereen beseft meer en meer dat je honderd procent snelheid en efficiëntie niet kunt combineren met honderd procent volledigheid.

Duizenden advocaten pleiten ervoor

- JURISOFT^{plus} is een volledig geïntegreerd computerprogramma voor advocatenkantoren, dat in bijna 20 jaar reeds het vertrouwen kreeg van bijna 5000 gebruikers in 700 kantoren
- Centraal staat het elektronisch dossier, met daarin alle adresgegevens, teksten, e-mails, agendapunten, time-sheets, berekeningen, facturatie en boekhouding, gescande documenten enz.
- Steeds aan de top door permanente ontwikkeling en toevoeging van nieuwe mogelijkheden zoals :
 - integratie met outlook voor uitgaande én inkomende mail
 - agendasynchronisatie met PDA's
 - digitaal dicteren, ook mobiel met dossieridentificatie via barcode's
 - link met jura.be, mét opslag opzoekresultaten in elektronisch dossier
 - telewerken
- Helpdesk via gratis 0800-nummer
- Op maat van elk kantoor, van één tot honderden schermen
- JURISOFT^{plus} wordt ook gebruikt door de secretariaten van alle Vlaamse balies voor de interne administratie, de verwerking van de BJB-zaken, edm.

Surf naar www.jurisoft.be

JURISOFT^{plus}, A WoltersKluwer Company
Deken Camerlyncklaan 63 • 8500 Kortrijk
Louizalaan 326 bus 56 • 1050 Brussel
Tel. 0800 40 303 • www.jurisoft.be

uw kennispartner

KLUWER

Kernredactie:
Rogier de Corte (hoofdredacteur),
Ruth Boone (redacteur)

Redactiecomité:
Willy van Eeckhoutte (voorzitter), Antoine Doolaage (ondervoorzitter), Serge Gutwirth, Patrick Humblet, Mark Lambrechts

Vaste medewerkers:
Carl Bevernage, Eva Brems, Steven Bouckaert, Eric Brewaeys, Herman Croux, Paul De Hert, Stijn De Meulenaer, Dajo De Prins, Sylvie De Raedt, Bruno De Vuyst, Joris Deene, Filip Dorssemont, Wouter Geldhof, Godfried Geudens, Karl Hendrickx, Patrick Herbots, Bernard Hubeau, Stanislas Horvat, Frank Judo, Egbert Lachaert, Dirk Leestmans, Sabien Lust, Yves Montangie, Dirk Scheers, Valentina Staelens, Liesbet Stevens, Reinhard Steennot,

Eva Van Hoorde, Cathy Van Vyve, Karel Van Cauwenberghe, Pieter Vanden Heede, Wouter Vandenhole, Mario Vandeveld, Steven Vandromme, Thibault Verbiest, An Vermeersch, Gerd Verschelden, Dirk Voorhoof, Patrick Waeterinckx

Fotografie:
Elisabeth Broekaert, Gert Cools, Eddy Fliers, Diégo Franssens, Sven Schoukens

Ontwerp lay-out:
Johan Dockx

Uitgever:
Eric De Cat

Redactieadres:
Kluwer - De Juristenkrant
Ruth Boone,
Motstraat 30
2800 Mechelen
tel.: 015/36.15.89
Fax: 015/36.16.96
E-mail: juristenkrant@wkb.be

Prijzen:
(incl. BTW en verzendkosten)
Jaarabonnement 2005: € 49;
Studenten: € 24,50
(JVJ-leden betalen ook € 49,

maar krijgen € 10 korting op het JVJ-lidgeld
Info secretariaat JVJ:
Yolanda Vanden Bosch,
tel. 03/248.65.61 en fax.
03/248.09.75)

Voor vragen over abonnementen:
Klantenservice Kluwer Uitgevers
Tel.: 0800/14 500 (gratis nummer)
e-mail: info@kluwer.be

Adreswijziging:
Bij wijziging van adres, een verbeterd adresetiket terugzenden a.u.b.

den a.u.b.

Advertenties:
Reclameregie:
Kluwer Business Press
Motstraat 30
2800 Mechelen
Tel.: 0800/30 145 (gratis nummer)
Tel.: 015/36.17.66 - Fax: 015/36.15.94
E-mail: kbp@kluwer.be
Advertising Manager: Chris Lens

Verantwoordelijke uitgever:
Daniel Lefebvre, Motstraat 30,
2800-Mechelen

Behoudens de uitdrukkelijk bij Wet bepaalde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, op welke wijze ook, zonder uitdrukkelijk voorafgaande en schriftelijke toestemming van de uitgever.

Uitgeverij van de Universiteit van Leuven

Over vermoeide gerechtsdeurwaarders en overspelige echtgenoten

EEN GERECHTSDEURWAARDER DIE VAKANTIE NEEMT OF VERHINDERD IS OM ZIJN AMBT UIT TE OEFENEN, MOET ZICH LATEN VERVANGEN DOOR EEN CONFRATER OF EEN PLAATSVERVANGEND GERECHTSDEURWAARDER. VERHINDERING KAN BERUSTEN OP GEZONDHEIDSDRENGEN, MAAR NIET OP REDENEN VAN PERSOONLIJK COMFORT OF DE WENS DE WERKBELASTING TE VERLAGEN. EEN GERECHTSDEURWAARDER, DIE ALS ENIGE REDEN VOOR ZIJN VERVANGING AANVOERDE DAT HIJ OM VIJF UUR 'S MORGENS GEEN VASTSTELLINGEN KON DOEN OMDAT HET VROEGE UUR IN FUNCTIE VAN ZIJN WERKBELASTING ZIJN GEZONDHEID IN GEVAAR ZOU KUNNEN BRENGEN, IS NIET VERHINDERD EN NEEMT GEEN VAKANTIE. DAT BESLISTE HET HOF VAN CASSATIE ONLANGS.

ERIC BREWAEYS

Sinds de wet van 20 mei 1987 kan het bewijs van overspel als grond voor echtscheiding worden geleverd door vaststelling van een gerechtsdeurwaarder (artikel 1016bis Ger. W.). Op verzoek van de gedupeerde echtgenoot stelt de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg een gerechtsdeurwaarder aan die na vijf uur 's morgens en vóór negen uur 's avonds de nodige vaststellingen gaat doen.

Zo gebeurde het dat in september 1992 de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg in Hasselt een gerechtsdeurwaarder had aange-

steld om een daad van overspel vast te stellen. De rechter had ook bepaald dat de deurwaarder zich bij 'persoonlijke verhindering' mocht laten vervangen door zijn confrater.

In november 1992 stelde die confrater een proces-verbaal van vaststelling van overspel op. De rechtbank van eerste aanleg in Hasselt verklaarde het proces-verbaal nietig omdat het niet was opgesteld door de daartoe aangestelde gerechtsdeurwaarder. Die tekende derdenverzet aan tegen de nietigheid. Het derdenverzet werd ongegrond verklaard, ook in graad van beroep. De gerechtsdeurwaarder had als enige reden voor zijn vervanging opgegeven dat hij 'om vijf uur 's morgens geen vaststellingen zou kunnen doen omdat dergelijk vroeg uur in functie van zijn werkbelasting zijn gezondheid in gevaar zou kunnen brengen'. Dat was volgens het hof van beroep geen 'verhindering' in de zin van artikel 524 Ger. W. en van de beschikking van de voorzitter.

De vermoeide deurwaarder trok naar het Hof van Cassatie. Ook daar kreeg hij ongelijk. Hij voerde een schending aan van artikel 860 Ger. W. (artikel 524 is niet voorgeschreven op straffe van nietigheid), maar het Hof van Cassatie stelde vast dat hij dat argument niet voor de feiten-rechter had ingeroepen, zodat het om een nieuw, niet ontvankelijk, middel ging.

Krachtens artikel 524 Ger. W. moet de gerechtsdeurwaarder die vakantie neemt of verhinderd is om zijn ambt uit te oefenen zich laten vervangen door een confrater of een plaatsvervangend gerechtsdeurwaarder. Verhindering kan weliswaar berusten op gezondheidsredenen, maar niet op redenen van persoonlijk comfort of de wens de werkbelasting te verlagen. Wanneer de rechter ten gronde vaststelt dat de enige reden voor de vervanging van de aangestelde gerechtsdeurwaarder door zijn confrater is dat hij om

vijf uur 's morgens geen vaststellingen zou kunnen doen omdat een dergelijk vroeg uur in functie van zijn werkbelasting zijn gezondheid in gevaar zou kunnen brengen, leidt de rechter daaruit op onaantastbare wijze af dat die gerechtsdeurwaarder geen vakantie neemt of verhinderd is zijn ambt uit te oefenen.

De rechter is bijzonder streng voor de gerechtsdeurwaarder die overdag blijkbaar een uitgeslagen kerel wou zijn. Verhindering mag niet berusten op 'redenen van persoonlijk comfort of de wens de werkbelasting te verlagen'. Maar wie vakantie neemt, doet dat juist meestal omwille van zijn persoonlijk comfort en om tijdelijk - de werkbelasting te verlagen. En vakantie is een geldige reden tot vervanging in de zin van artikel 524 Ger. W., dat het heeft over

'vakantie' en 'verhindering'. De gerechtsdeurwaarder had wel ingeroepen dat het hof van beroep het wettelijk begrip 'verhindering' van artikel 524 Ger. W. had geschonden, maar had niet aangevoerd dat dit ook het geval was met het begrip 'vakantie'. Misschien had zoiets meer succes gehad. Het bevelschrift tot aanstelling had het echter alleen over 'persoonlijke verhindering'. Maar van zo'n discussie zal de gerechtsdeurwaarder niet wakker hebben gelegen... Of moet men aan gerechtsdeurwaarders het recht toekennen om een *sabbatical morning* te nemen?

(De auteur is docent procesrecht aan de VUB)

Cass. 4 februari 2005, www.cass.be

Contract & Vermogen
Onderzoeksalliantie

STUDIENAMIDDAG

REISRECHT

"EEN REIS DOOR HET RECHT... HET REISRECHT ANDERS BEKEKEN"

22 APRIL 2005

PROGRAMMA

Reiscontract, reisorganisator, reisbemiddelaar, reisbureau, reisagent,... **Begrips- en bevoegdheidsverwarring.** Wie ziet er door de bomen het bos nog?
door **B. TILLEMANS**, hoogleraar K.U.Leuven, en **A. VERBEKE**, gewoon hoogleraar K.U.Leuven en Universiteit Tilburg

Een tochtje naar zee: **nevencontracten** als trein, (kust)tram, bus, boot (cruise, binnenvaart, ferry), gids, hotel, timesharing, verhuur van vakantiewoningen, kampeerterreinen...
door **A. DE BOECK**, docent K.U.Brussel, K.U.Leuven en U.A. en advocaat

Bij wie zullen we boeken? Toerisme en mededinging
door **W. DEVROE**, hoofddocent K.U.Leuven

Het is niet altijd rozegeur en maneschijn: (alternatieve) **klachtenbehandeling** in de reissector
door **A. MORIAU**, voorzitter geschillencommissie reizen

Op reis naar verre oorden: problemen van **internationaal privaatrecht**
door **T. VANDEBOSCH**, aspirant-onderzoeker Contract- & Vermogen Onderzoeksalliantie

Nieuws van het thuisfront: recente rechtspraak inzake **handelspraktijken** en **aansprakelijkheid** inzake reizen
door **J. SPEYBROUCK**, advocaat te Brugge

Panelgesprek
Door **H. DE CONINCK**, Test-Aankoop, **V. DE BOECK**, reisorganisatoren, en **W. RASPOET**, Vlaamse Vereniging Reisbureaus

ERKENNING 4 juridische punten OVB, inschrijvingskosten magistratuur betaald door FOD Justitie
ORGANISATOR Jura Falconis vzw en Contract & Vermogen Onderzoeksalliantie van de K.U.Leuven
DATUM vrijdag 22 april 2005, onthaal vanaf 12u30, start om 13u
LOCATIE aud. Zeger Van Hee, College De Valk, Tiensestraat 41, 3000 Leuven
PRIJS 95 euro of 75 euro voor advocaten-stagiairs; incl. de receptie en het verslagboek uitgegeven in de Jura Falconis Libri-reeks bij Laricier; grote studentenkorting
INSCHRIJVING mail naar jura.falconis@law.kuleuven.ac.be of fax op 016/32.52.82, mits storting op 230-0190805-26 (Fortis) met vermelding van naam en 'inschrijving studiedag'

Jura Falconis vzw - K.U.Leuven - Fac. Rechtsgeleerdheid - College De Valk - Tiensestraat 41 - 3000 Leuven - 016/32.52.82 - jura.falconis@law.kuleuven.ac.be - www.jurafalconis.be - 230-0190805-26

GRATIS TE HUUR*

TE HUUR / TE KOOP

Nieuw kantoorgebouw
Instapklaar, Loftstijl

Guldenvlieslaan 84-86 te 1060 Brussel

(Schuin over het Gerechtsgebouw)

Huur: vanaf 95,00 € / m²

Verkoop: vanaf 1.420,00 € / m²

Verdieping 2 – 9: 363 m² / verdieping
Verdieping 10: 323 m² en 40 m² terras

Meer Info:

www.ironbuilding.be

+32 (474) 870.821

* voor een periode van 6 maanden, als financiële ondersteuning voor de verhuur naar deze nieuwe uitdagende werkplek.

→ VERJAARDAGSACTIE : bestel op 05/10/05 en ontvang 15% korting op je vertaalopdracht!

Elan
EXPERTS IN
LANGUAGES

the art of communication

15
YEARS

vertalingen
tolken
taaltrainingen
verhuur zalen

Marktplein 13, B-3550 Heusden-Zolder
Tel. +32(0)11 434764
fax +32(0)11 434765
www.elanlanguages.com
info@elanlanguages.com

EHRM veroordeelt Rusland voor mensenrechtenschending in Tsjetsjenië

Vervolg van p. 1

Isayeva tegen Rusland ging opnieuw over een bombardement op burgers. Begin februari 2000 werd de hoofdmacht van de rebellen met een list uit Grozny weggevoerd. Daar werden ze in de pan gehakt - aldus een interview met één van de Russische bevelhebbers. Nadat een Russische patrouille nabij het dorp Katyr-Yurt was beschoten door rebellen, besloot het leger tot het daags tevoren geplande lucht- en artilleriebombardement op het dorp met 18.000 inwoners. Na een eerste aanvalsgolf verspreidde het leger informatie over twee 'humanitaire corridors' waarlangs burgers het dorp zouden kunnen verlaten. Toen Isayeva met haar gezin per auto probeerde te vluchten, werden ze vanuit de lucht gebombardeerd. De Russische overheid hield vol zelf verrast te zijn geweest door de komst van de rebellen en beweerde dat de rebellen de inwoners van Katyr-Yurt als menselijk schild gebruikten. De tegenstrijdige verklaringen van de militairen en alweer de Russische weigering om het volledige strafdossier over te maken leidden het Hof tot de conclusie dat het leger wel degelijk op de hoogte was van de komst van de rebellen en geen afdoende maatregelen nam ter bescherming van de burgerbevolking. Het Hof tilt er zeer zwaar aan dat het leger onder andere vacuümbommen van 500 kilogram had gebruikt, zonder zich veel rekenschap te geven van de gevolgen voor de burgers in het dorp. Het valt wel te betreuren dat het Hof nauwelijks verwijst naar regels van internationaal humanitair recht die ondanks Russische ontkenningen terzake wel degelijk toepasselijk zijn.

Het recht op leven omvat volgens de vaste rechtspraak van het EHRM ook een procedureel element, namelijk de verplichting tot een effectief onderzoek dat, met redelijke spoed gevoerd, in staat is het misdrijf op te helderen. In alle zaken noteerde het Hof dat het onderzoek erg laattijdig - doorgaans pas nadat men lucht had gekregen van de procedure in Straatsburg - was begonnen, hoewel de overheid bijna onmiddellijk van de feiten op de hoogte was. In geen enkel geval vond een behoorlijke autopsie plaats. Het onderzoek werd herhaaldelijk opgeschort en verzandde gewoonlijk bij de militaire procureur, die uitblonk in inertie. De klagers werden ook niet of nauwelijks op de hoogte gehouden over de stand van het onderzoek, en soms zelfs niet eens behoorlijk ondervraagd, hoewel ze zelf getuigen waren.

STATENKLACHT

De arresten van 24 februari zijn de eerste van ongeveer 120 Tsjetsjeense zaken die momenteel aanhangig zijn bij het Hof. Het zijn kamerarresten en volgens enkele mediaberichten zou Rusland de arresten willen aanvechten voor de Grote Kamer. Wat er ook van zij, het was in ieder geval opmerkelijk dat zelfs de Russische rechter in het Hof voor de veroorde-

ling van Rusland stemde. Het is weinig waarschijnlijk dat president Poetin het roer meteen zal omgooien in Tsjetsjenië, maar laat deze arresten ook een signaal zijn voor de rest van Europa. In plaats van de kop in het zand te steken - denken we maar aan het geweigerde Belgische visum voor

de Russische Soldatenmoeders in december 2004 - zouden België en andere landen een statenklacht tegen Rusland (artikel 33 EVRM) moeten indienen. Lang niet alle slachtoffers van het geweld in Tsjetsjenië hebben de moed en de middelen om naar Straatsburg te trekken. Eén van hen,

Said Imakayev, die in 2002 de 'verdwijning' van zijn zoon aankaartte bij het Hof, bekocht dat hoogst waarschijnlijk met zijn eigen leven. Kort na zijn klacht namen Russische soldaten hem mee. Hij blijft spoorloos.

(De auteur is aspirant bij het FW0-Vlaanderen aan het Instituut voor Internationaal Recht van de KULeuven)

Hof *Mensenrechten, Isayeva, Yusupova, Bazayeva, Khashiyev, Akayeva, Isayeva tegen Rusland, 24 februari 2005, www.echr.co.int*

BlueBackUp
Keeping your Data Available

Uw computergegevens zijn in gevaar !!!

Crash

- Onvermijdelijke pannes of bugs hebben af en toe vervelende gevolgen.
- Alle traditionele backupmedia (CD/DVD/tape) vertonen zelf ook vaak defecten.

Catastrofes

- Brand, diefstal, waterschade, bliksem, stroomstoten,...
- In tegenstelling tot hardware, kunnen computergegevens praktisch niet verzekerd worden.

Virus

- Momenteel zijn er al meer dan 70.000 virussen bekend : er zijn actieve, latente, polymorfe, trojaanse, ...
- Uw antivirus kan alleen gekende virussen tegenhouden.

Diefstal - Vandalisme

- Onvermijdelijke pannes of bugs hebben af en toe vervelende gevolgen.
- Zonder externe backup hebben de voorziene procedures geen enkel nut!

Gebruikersfouten

- Één van de meest voorkomende oorzaken van dataverlies.
- Volgens diverse studies kan het tot 40 dagen duren om 100 Mb aan gegevens te reconstrueren!

Hacking

- Een hacker kan uw gegevens wijzigen zonder dat u het beseft.
- Een 'incrementele' backup laat u toe uw gegevens te herstellen in de staat waarin ze zich dagen voordien bevonden.

Het back-uppen van mijn elektronische gegevens heb ik uitbesteed aan specialisten. Indien nodig, kan ik mijn gegevens onmiddellijk recupereren.

Kies voor uw computergegevens een backupoplossing waarmee u met zekerheid uw gegevens kan recupereren wanneer het nodig is!

- Gegevens onmiddellijk extern op twee hyper-beveiligde en bewaakte vestigingen die zelf meerdere keren per dag gebackupt worden.
- Back-ups gebeuren volledig automatisch via uw internetverbinding. Geen tapes, CD's, DVD's of harde schijven meer te beheren.
- Confidentialiteit van uw gegevens wordt gegarandeerd door paswoord en "encryption key" die alleen door u gekend is.
- BlueBackUp neemt contractueel de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat verloren gegevens gerecupereerd kunnen worden.
- Recuperatie met een simpele muisklik.

Drie Maanden gratis

Surf naar www.bluebackup.be, click op de BFM logo en geniet van drie maanden gratis* backup zonder zorgen.

Doe zoals Brother, Ubizen, AMP, VAL-I-PAC, Bebat, en honderden andere klanten. Bescherm uw gegevens met BlueBackUp.

brother

BEBAT

de boeck

ubizen

we secure e-business

VAL-I-PAC

Gelieve deze antwoordstrook terug te faxen op het nummer 02 306 83 04

- ☐ **JA** Ik wens door BlueBackUp zonder verdere verplichtingen gecontacteerd te worden voor een audit van het backup systeem van mijn computergegevens.
- ☐ **NEEN** Ik wens geen gratis audit van het backup systeem van mijn computergegevens, ik wens verder risico's te lopen.

Naam : Functie :

Onderneming : Telefoonnummer :

Email :

Bescherm vanaf nu de toekomst van uw onderneming met BlueBackUp!

BlueBackUp n.v.

www.bluebackup.be

info@bluebackup.be

Tel 02 306 86 96

BlueBackUp
Keeping your Data Available

(*) aanbod enkel geldig bij ondertekening van een contract waardoor BlueBackUp uw gegevens kan beschermen.

Straatsburg beschermt sadomasochisme

IN 1997 VEROORDEELDE HET HOF VAN BEROEP IN ANTWERPEN RECHTER AUROUSSEAU TOT ÉÉN JAAR CELSTRAF MET UITSTEL EN EEN BOETE VOOR SADOMASOCHISTISCHE ACTIVITEITEN. DE BETROKKENE KREEG ER EEN VERBOD BOVENOP OM GEDURENDE VIJF JAAR EEN OPENBARE FUNCTIE UIT TE OEFENEN, WAT DE FACTO HET EINDE VAN ZIJN CARRIÈRE ALS MAGISTRAAT BETEKENDE. HET HOF VEROORDEELDE DE RECHTER OOK VOOR HET AANZETTEN TOT ONTUCHT EN PROSTITUTIE OMDAT HIJ ZIJN ECHTGENOTE TEGEN BETALING HAD 'UITGELEEND' AAN DE UITBATER VAN EEN SM-CLUB. ENKELE WEKEN GELEDEN HAALDE AUROUSSEAU OPNIEUW EVEN HET NIEUWS. HET EUROPEES HOF VOOR DE RECHTEN VAN DE MENS WEES NAMELIJK DE KLACHT AF DIE HIJ HAD INGEDIEND OP BASIS VAN ONDER MEER ARTIKEL 8 EVRM (BESCHERMING VAN HET PRIVÉLEVEN).

STEFAN SOTTIAUX

Hoewel dit arrest niet onmiddellijk een overwinning lijkt te zijn voor de vrije seksualiteitsbeleving, is het dat in feite wel. Sterker nog: de uitspraak van het Hof is een liberaal arrest dat het principe van de autonome seksuele zelfontplooiing opvallend vooropstelt. Om dit te illustreren is het nuttig om even terug te keren naar de motivering van het hof van beroep in Antwerpen, later overgenomen door het Hof van Cassatie.

De Belgische rechters waren het er destijds over eens dat een veroordeling voor opzettelijke slagen en verwondingen (art. 397 Sw.) wegens sadomasochistische praktijken een inmenging

in het privéleven uitmaakt, die een verantwoording behoeft. Die verantwoording werd op basis van artikel 8 § 2 E.V.R.M. gevonden in de bescherming van de goede zeden en de gezondheid. Hoewel volgens het hof van beroep opzettelijke slagen en verwondingen in de context van de seksualiteitsbeleving in bepaalde omstandigheden beschermd zijn door het recht op privacy, was dat *in casu* niet het geval. Enerzijds, omdat 'vanuit het oogpunt van de openbare moraal, de eerbied voor de waardigheid van de menselijke persoon hoe dan ook een grens blijft, die niet met het argument van 'zelfbeschikking' (...) of van 'consensuele seksualiteit' kan worden overschreden'. Meer bepaald waren de specifieke feiten volgens het hof 'zo ernstig, schokkend, gewelddadig en gruwelijk' dat zij de menselijke waardigheid aantastten en geenszins maatschappelijk aanvaardbaar waren. Anderzijds verantwoordden 'de ernst van de slagen en het potentieel gevaar voor letsels en verminkingen' een tussenkomst van de wetgever vanuit het oogpunt van de volksgezondheid.

De invalshoek van het Hof in Straatsburg is helemaal anders. Niet de goede zeden of de volksgezondheid, maar wel de bescherming van de 'rechten en vrijheden van anderen' vormt de legitieme doelstelling waartegen het Hof de inmenging in het seksuele leven van de betrokkenen afweegt (§ 87).

Waarom koos het Hof voor die benadering? Zoals gezegd is het uitgangspunt van het arrest het principe van de persoonlijke autonomie: volgens het Hof berust de vrijheid om seksuele relaties uit te bouwen op het recht om 'over zijn lichaam te beschikken', een recht dat op zijn beurt voortvloeit uit het principe van de 'persoonlijke autonomie' (§ 83). De notie van de persoonlijke autonomie, zo vat het Hof samen, behelst een recht om 'keuzes over het eigen lichaam te maken', ook indien die door sommigen worden ervaren als schadelijk of gevaarlijk voor de fysische of morele integriteit van de persoon (§ 83).

Opvallend is dat het Hof hierbij niet verwijst

naar het beroemde arrest *Laskey e.a. t. Verenigd Koninkrijk* (1997) - het enige precedent aangaande sadomasochisme - maar voor zijn redenering steunt zoekt in een overweging uit een veel recenter arrest inzake euthanasie (meerbepaald *Pretty t. Verenigd Koninkrijk* - 2002).

Het principe van de persoonlijke autonomie bepaalt niet alleen de reikwijdte van het recht op privacy, maar vormt tevens de basis voor de grenzen die aan de vrije seksualiteitsbeleving kunnen worden gesteld. Het Hof stelt weliswaar dat het individu in de seksuele sfeer aanspraak kan maken op een zo groot mogelijke mate van vrijheid, maar het voegt daar onmiddellijk aan toe dat de noodzaak om de wil van het 'slachtoffer' te respecteren die vrijheid inperkt. Immers, ook de autonome seksuele zelfontplooiing van het 'slachtoffer' moet worden gewaarborgd (§ 85). Concreet: niet alleen de vrijheid van de 'meester' maar ook die van de 'slaaf' moet in de sadomasochistische seksualiteitsbeleving worden gerespecteerd.

Hiermee verlaat het Europees Hof de lijn die het had uitgezet in het arrest *Laskey*, en waarop ook het arrest van het hof van beroep in Antwerpen deels was gebaseerd. In *Laskey* stelde het Hof zich nog bijzonder terughoudend op. Het aanvaardde de noodzaak om op te treden tegen 'harde' vormen van sadomasochisme, en dit ter bescherming van de volksgezondheid. Centraal stond de aard van de bewuste handelingen; een onderzoek naar de wilstoestand van de 'slachtoffers' achtte het daarbij niet nodig. Vandaag, acht jaar later, lijkt de situatie omgekeerd: op het 'extreme' karakter van de praktijken wordt niet ingegaan (hoewel uit het feitenrelaas blijkt dat het er in *casu* zeker niet zachter aan toe ging dan destijds in de zaak *Laskey*). Wat doorslaggevend is in het arrest, was het ontbreken van voldoende waarborgen om de wil van het 'slachtoffer' te respecteren (§ 85). Dit bleek uit verschillende factoren: de afspraak om met 'stopwoorden' te werken en de activiteiten te onderbreken op verzoek van het 'slachtoffer' werden niet gerespecteerd; na verloop van tijd

© Belga

verloren de deelnemers aan het spel alle controle over de situatie (zo was er sprake van overmatige alcoholconsumptie), met als gevolg een escalatie van geweld waarvan zelfs de betrokkenen toegaven dat ze niet wisten waar het zou eindigen.

Los van de vraag of de feiteninterpretatie waarop het arrest is gebaseerd een juiste weergave van de werkelijkheid is - volgens de verzoekende partijen was er wel vrije instemming, wat onder meer zou blijken uit het feit dat het 'slachtoffer' nooit een klacht heeft ingediend - is het arrest een opmerkelijke hulde aan het principe van de vrije seksuele zelfontplooiing. Voor de betrokkenen zal het wellicht een magere troost zijn, maar de zaak *K.A. en A.D. t. België* heeft gezorgd voor een omkering in de rechtspraak. Door het beklemtonen van de persoonlijke autonomie stelt ook het Hof in Straatsburg de menselijke waardigheid centraal, al laat het daarbij het discours van de Belgische rechters over 'schokkende', 'gruwelijke' of 'maatschappelijk onaanvaardbare' praktijken ver achter zich.

(De auteur is advocaat en assistent aan de Universiteit Antwerpen)

Hof Mensenrechten, K.A. en A.D. t. België, 17 februari 2005, www.echr.eu.int

Europa en de sport

Vervolg van p. 1

Europa wenst 'sport voor allen'. Van daar dat zijn aandacht gaat naar zowel de werking van de sportorganisaties als naar de bijdrage van de overheid. Sport voor jong en oud. Speciale aandacht werd gevraagd voor meer sport op school en sportmogelijkheden op het werk. 'Eerlijkheid en de openheid

van sportcompetities' staan hoog op de Europese agenda. De Europese Unie moet 'waarden' in de sport hoog houden, zoals *fair play*, het weren van geweld, het bestrijden van doping en van discriminatie, het bevorderen van integratie, culturele diversiteit en gezondheid. Wat dit laatste punt betreft werd onder meer gedacht aan het voorkomen van obesitas en seden-

tarisme (zittend leven).

Het beschermen van de 'de fysieke en morele integriteit van sportlieden, met name van jonge sporters' is eveneens een belangrijk aandachtspunt. Het gaat hier om 'lichaam, geest en ziel'; om het beschermen, vooral van de jonge sporter, tegen overdreven druk. Het bewust maken van 'coaches en begeleiders' van ethische waarden

werd onderlijnd. Ook 'een gepaste voeding' kwam aan bod. Eens te meer geen doping. Het bevorderen van *fair play*. Vooral de noodzaak van het beletten van seksueel misbruik van kinderen en vrouwen werd in de verf gezet. Evenals het voorkomen van sportongevallen.

In het kader van de 'stimuleringsmaatregelen', die in het sportartikel aan bod komen, werd gepleit voor een Europees budget en een programma ten einde sport als een middel voor sociale integratie en opvoeding meer gestalte te geven. Voorbeelden van mogelijke acties waren uitwisseling van jongeren over de nationale grenzen heen en 'meer sport in de opvoeding en meer opvoeding in de sport'. Europa zou eveneens 'de beste praktijken' op het vlak van sport als voorbeelden in het daglicht willen stellen en terzake aanbevelingen formuleren. Aldus werden de resultaten van enkele eerste studies voorgesteld, in verband met de mogelijkheden van werk voor sporters na het einde van de sportcarrière, de vorming voor jobs in de sportbranche, migratie en sport en

tenslotte het bestrijden van sedentarisme bij jongeren.

Tot slot werd onderstreept dat een Europees sportbeleid enkel kan op basis van een diepgaande samenwerking tussen de Europese Unie en de sportbonden, de vertegenwoordigers van de sportbeoefenaars en andere internationale organisaties, zoals de Raad van Europa. Wat deze laatste betreft werd onder meer gedacht aan samenwerking op het vlak van de bestrijding van doping. Samenwerking tussen de betrokken sportactoren kan mede op basis van netwerking en ICT. Gedacht werd eveneens aan de organisatie van Europese sportfora.

Kortom, het nieuwe sportartikel geeft Europa de mogelijkheid om de sport te begeleiden, te bevorderen en moreel te verheffen. Of Europa er in slaagt de brutale commercialisering van de sport te doen keren, blijft een open vraag.

(De auteur is lid van de Koninklijke Vlaamse Academie)

ARTIKEL III 282

'1. (...) De Unie draagt bij tot de bevordering van de Europese inzet op sportgebied, rekening houdend met haar specifieke kenmerken, haar op vrijwilligerswerk berustende structuren en haar sociale en educatieve functie.

Het optreden van de Unie is erop gericht: (...)

g) de Europese dimensie van de sport te ontwikkelen, door de eerlijkheid en de openheid van sportcompetities en de samenwerking tussen de verantwoordelijke sportorganisaties te bevorderen, en door de fysieke en morele integriteit van sportlieden, met name jonge sporters, te beschermen.

2. De Unie en de lidstaten bevorderen de samenwerking met derde landen en met de voor onderwijs en sport bevoegde internationale organisaties, met name met de Raad van Europa.

3. Teneinde bij te dragen tot de verwezenlijking van de doelstellingen van dit artikel:

a) worden bij Europese wet of kaderwet stimuleringsmaatregelen vastgesteld, met uitzondering van enige harmonisatie van de wettelijke of bestuursrechtelijke bepalingen van de lidstaten.

De wet wordt vastgesteld na raadpleging van het Comité van de Regio's en van het Economisch en Sociaal Comité;

b) neemt de Raad op voorstel van de Commissie aanbevelingen aan.' (rb)

Downloaden van muziekbestanden is riskante bezigheid

GEBRUIKERS VAN BESTANDSUITWISSELINGSSYSTEMEN VIA INTERNET WORDEN GERECHTELIJK VERVOLGD VOOR HET DOWNLOADEN EN AANBIEDEN VAN AUTEURSRECHTELIJK BESCHERMD WERKEN. TOCH LIJKEN RECHTERS EEN ONDERSCHIED TE MAKEN TUSSEN DIEGENE DIE ENKEL DOWNLOADT, EN DIEGENE DIE OOK ZELF BESTANDEN AANBIEDT.

DIDIER DENEUTER
THIBAUT VERBIEST

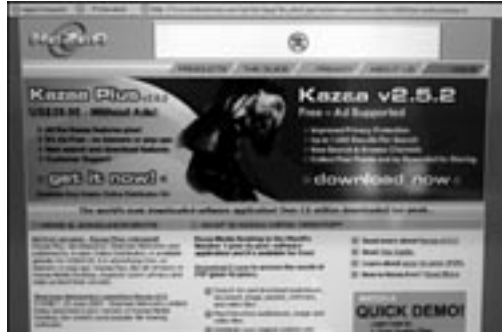
Het *peer to peer* uitwisselen van bestanden (rechtstreekse bestandenuitwisseling onder gebruikers van het internet) via Napster en later Kazaa, kent sinds twee jaar een sterke groei. In Frankrijk schat men het aantal gelegenheidsgebruikers op acht miljoen en het aantal regelmatige gebruikers van *peer-to-peer* computerprogramma's op 750.000.

Tijdens de installering kan de gebruiker kiezen tussen een passieve modus (hij beperkt zich tot het downloaden van bestanden van op een andere op het internet aangesloten pc) of een actieve modus (hij staat ook zelf anderen toe om uit zijn pc te putten).

Wat gebeurt er als de gebruiker zich beperkt tot het louter downloaden, zonder het delen toe te staan (passieve modus)? Men hoort dikwijls dat deze handeling wordt beschermd door de uitzondering van de privékopie. Deze bepaling brengt het auteursrecht en de rechthebbenden in het nauw wanneer het regelmatig medegedeeld werk gereproduceerd wordt voor het persoonlijk gebruik van de maker van de reproducties. Het eerste probleem is dikwijls dat de privékopie genomen is van een origineel dat niet rechtmatig werd verkregen. Het tweede probleem bestaat erin te weten of het gebruik wel degelijk voorbehouden is voor privégebruik van de maker van de reproducties. Zoals altijd is de ene zaak de andere niet en hangt alles af van de feiten.

Een Franse rechter besliste in een geval van passief downloaden onlangs tot een vrijspraak. In februari 2003 ontdekten onderzoekers bij een huiszoeking in de woonplaats van een verdachte 488 gegraveerde cd-rom's met daarop evenveel gereproduceerde films. Tijdens zijn ondervraging legde de verdachte uit dat hij een aantal van die films en tekenfilms had gedownload ten voordele van een derde. De rest had hij gekopieerd van cd-rom's die hij van vrienden had geleend. De verdachte benadrukte dat die cd's bestemd waren voor persoonlijk gebruik, ook al had hij die in een aantal gevallen samen met twee of drie vrienden bekeken.

De rechter besliste als volgt: 'Het artikel L. 122-5 van het Wetboek inzake Intellectuele Eigendom bepaalt dat de auteur 'de kopie of reproducties strikt voorbehouden aan het privégebruik van de maker van reproducties' niet kan verbieden. Deze tekst is een toepassing van het artikel 9 van het verdrag van Berne, welke aangeeft dat 'het is voorbehouden aan de wetgeving van de landen van de Unie, in bepaalde speciale gevallen de mogelijkheid tot reproductie van genoemde werken toe te staan, voorzien dat een dergelijke reproductie de normale exploitatie van het werk niet aantast, noch onrechtmatige schade toebrengt aan de rechtmatige belangen van de auteurs.' Daarenboven, de wet van 3 juli 1985 (artikel L.311-1 en verder van het wetboek inzake intellectuele eigendom) voorziet in een vergoeding voor de houders van rechten op de werken door een periodiek te betalen som vast te stellen op blanco dragers of

© Photoweb

reproductietoestellen; Bijgevolg, doordat in casu blijkt dat het bewijs van ander dan strikt privégebruik zoals voorzien door de uitzondering van het artikel L.122-5 van het wetboek inzake intellectuele eigendom, door de verdachte van de kopie die hij heeft gemaakt, niet is geleverd, dient men hem in vrijheid te stellen.'

Het openbaar ministerie is tegen de beslissing in beroep gegaan.

ACTIEVE MODUS

Maar wat als de gebruiker naar een actieve modus overstapt? Die overgang wordt soms aangemoedigd. Het computerprogramma Kazaa bijvoorbeeld stelt vergoedingsprogramma's voor, op dezelfde wijze als de getrouwheidspunten van luchtvaartmaatschappijen: hoe meer een pc andere pc's bevoorradt, hoe meer punten de eigenaar van die pc wint. Die punten zijn dan inwisselbaar tegen een reis, een boek, een computer. Een ander systeem bestaat erin gemeenschappen te creëren: hoe meer bestanden ik deel, hoe meer ik opklim in de hiërarchie van de gemeenschappen, wat een zeker, niet te verwaarlozen prestige oplevert.

Een recente Belgische beslissing toont het gevaar van deze activiteit aan. Op de pc van een verdachte werden niet minder dan 3.533 MP-bestanden gevonden. Hij had die verkregen door zijn cd's te comprimeren of door te downloaden. Via een FTP-server bood hij ze voor verdeling aan. De strafrechter bevestigt de staat van beschuldiging, maar beveelt de opschorting van de uitspraak, voornamelijk omwille van de jonge leeftijd van de verdachte en de afwezigheid van gerechtelijke antecedenenten.

De burgerlijke rechter was daarentegen veel strenger. Tegen 1,25 euro per gedownload bestand, bedraagt de optelsom meer dan 100.000 euro.

Ook in Frankrijk kan de optelsom zwaar zijn. Op 29 april 2004 veroordeelde de correctionele rechtbank van Vannes zes Franse internauten tot gevangenisstraffen met uitstel en tot boetes van meerdere duizenden euro's voor het downloaden van films van het internet. Een filmverzamelaar die bezig was met het downloaden van een film via het computerprogramma Kazaa werd door de gendarmes op heterdaad betrapt bij de inbeslagname van zijn computerscherm. Er werden 198 gegraveerde cd-rom's ontdekt. De zes gebruikers van het *peer-to-peer* computerprogramma werden beschuldigd van piraterij, distributie en/of uitwisseling van cultuurbestanden. De burgerlijke partijen waren de filmproducenten (Warner Bros, 20th Century Fox, Walt Disney), de Sacem (Société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique), het Syndicat de l'édition vidéo en de Fédération nationale des distributeurs de films.

(De auteurs zijn advocaten)

De vonnissen zijn beschikbaar op www.droit-technologie.org/jurisprudences/correctionnel_bruxelles_251004.pdf en www.droit-technologie.org/jurisprudences/correctionnel_%20rodez_131004.pdf

taal

Bescheiden

Het is weer de tijd van het jaar: zo stilaan beginnen de aanslagbiljetten van de belastingen in de bus te vallen. Voor de meesten niet echt iets om naar uit te kijken. Nog minder aange-naam is het als de belastingdiensten vervelende vragen beginnen te stellen, waarbij het lijkt alsof elk woord dat je zegt, meteen tegen je gebruikt zal worden. Als de belastingen je ooit om extra uitleg gevraagd hebben, begrijp je meteen waarom hun kwalijke reputatie blijft voortleven.

Onlangs kreeg ik een dergelijke brief toegespeeld. Hij was gericht aan een echtpaar en vroeg enkele attesten op van een lening die in mindering gebracht werd. Toch leest de brief alsof het over een zwaar misdrijf gaat.

Dat het echtpaar als twee aparte personen met eenzelfde adres aangeschreven werd, vergeven we de schrijver bij de FOD financiën graag. Hij ziet waarschijnlijk alleen twee belastingplichtigen die toevallig getrouwd zijn. Dat de geadresseerden aangeschreven werden als *Dhr JANSENS Jan* en *Mw PEETERS Petra*, zien we ook door de vingers. *Dhr.* en andere afkortingen schrijf je in een brief uit beleefdheid voluit. *Mw* bestaat helemaal niet als afkorting en bovendien hoort na een afkorting een punt. Maar kom, niet muggenziften. Dat we voor de belastingen een fiche in een alfabetische klasseerbak zijn en dat daarom hardnekkig de familienaam voor de vóórnaam staat, tot daar aan toe.

Erger wordt het in de brief zelf. Die opent met een droog *Geachte*. Vooral niet persoonlijk gaan doen door de geadresseerde bij naam te noemen. Je zou wel eens voor familiair aangezien kunnen worden. Afstand is de boodschap.

De eerste alinea kan tellen:

Met het oog op het onderzoek van uw belastingtoestand over het (de) bovenvermelde aanslagjaar(jaren) heb ik de eer U te verzoeken U op mijn kantoor te willen aanmelden (adres hierboven) tussen 9,30 uur en 9,45 uur op 18.02.2005 en de volgende bescheiden te willen meebrengen. [volgt een opsomming van enkele attesten in verband met een hypothecaire lening]

De schrijver heeft duidelijk iets met bescheiden(heid), want hij klinkt overdreven beleefd. Daardoor wordt de toon zo afstandelijk dat de zin bijna dreigend gaat klinken. *Aanmelden* in plaats van het vriendelijker *langskomen* doet er nog schepje bovenop. *U* wordt al lang niet meer met een hoofdletter geschreven in een brief - het schept afstand in plaats van beleefdheid - en er zijn mogelijkheden genoeg om wat vriendelijker te klinken. Want daarom draait het: er is geen sprake van fraude, de ambtenaar vraagt gewoon bijkomende inlichtingen. Waarom dan die toon? We zullen het maar op beroepsmisvorming houden.

Dat je elders op zoek moet naar het juiste aanslagjaar, dat zo'n gestuntel met haakjes zoals in *ja(a)r(en)* beter vermeden wordt en dat je geen komma in een tijdsaanduiding zet (*9.30 uur* en niet *9,30 uur*) bedekken we met de mantel der liefde.

Waarom trouwens zo moeilijk doen en de persoon naar de belastingdienst sommeren? Dat had de ambtenaar ook begrepen. Hij vervolgt:

Het staat U nochtans vrij mij voor eensluidend verklaarde afschriften van die bescheiden over te maken of mij voor echt verklaarde uittreksels of opgaven toe te zenden die de vereiste inlichtingen bevatten. In dat geval behoud ik mij het recht voor, achteraf, ter plaatse tot alle nodig geachte verificaties over te gaan. Met hoogachting...

Je mag dus ook alles opsturen? Maar je moet wel goed gek zijn om dat te durven: het staat u *nochtans* vrij is allesbehalve een aanmoediging. Waarom kon er niet gewoon staan *u kunt ook opsturen*? Nog een groter raadsel is wát je moet opsturen: je kunt blijkbaar kiezen. Ofwel kies je ervoor om 'voor eensluidend verklaarde afschriften van die bescheiden over te maken', ofwel besluit je 'voor echt verklaarde afschriften of opgaven toe te zenden die de vereiste inlichtingen bevatten.'

Een raadsel wat het onderscheid tussen de twee is. Een poging om de lezer te intimideren? Dat zeker. Misschien een echt verschil? Zou best kunnen. Misschien bedoelt onze ambtenaar dat je ofwel kopieën van documenten kunt bezorgen (de *afschrijven van de bescheiden*) ofwel dat je zelf een verklaring opstelt en ondertekent waarin je alle nodige informatie opneemt (de *opgaven*). Het blijft echter puur gissen.

Als klap op de vuurpijl volgt dan de laatste zin. Wie nog twijfelde om iets op te sturen, ziet daar gegarandeerd vanaf na de laatste zin, hoewel die al even mysterieus is als de vorige. Komt de belastinginspecteur een huiszoeking doen als je kopietjes opstuurt? Valt hij bij je bank binnen om de inhoud van je kluis en de stand van je rekening te controleren? Als je op de toon en woordkeuze van de zin afgaat, zal het minstens iets van dien aard zijn. Over de gallicismen (*overmaken*), archaïsmen (*bescheiden*) en lege woorden (*overgaan tot*) maken we ons al lang niet meer druk.

De overheid doet steeds meer inspanningen om de burger als een klant te behandelen, met het nodige respect, maar ook met voldoende bereidwilligheid en vriendelijke anticipatie. Dat zoiets geapprecieerd wordt, blijkt uit websites als www.kafka.be. Maar blijkbaar is een dergelijk besef nog niet overal bij de belastingdiensten doorgedrongen, evenmin als kennis over modern en correct Nederlands. Niet verwonderlijk dus dat hun reputatie beter kan.

KARL HENDRICKX
Redacteur bij het Rekenhof

Als u op zoek bent naar de betekenis van een juridisch woord - dat kan ook een normaal woord zijn met een juridische betekenis (bijvoorbeeld 'gezag' of 'rente') - dan vindt u die op www.juridischwoordenboek.be op een toegankelijke manier verklaard. U vindt er momenteel niet alleen de betekenis, maar ook de Franse vertaling, verwante begrippen en vaak ook een aanduiding van de belangrijkste wetgeving van meer dan 3.000 termen. De website is gratis te raadplegen en richt zich tot studenten, juristen en paralegals. Het woordenboek wordt samengesteld door een taalkundige en beroepsjuristen uit de magistratuur en de advocatuur en wordt nog maandelijks uitgebreid en geüpdatet. Het is de evenknie van het Nederlandse www.juridischwoordenboek.nl en wordt eveneens uitgegeven door mr. Filip Van Eeckhoutte, uitgever van Lycaeus en zelf ook een Belg.

MEERJARENPLAN HOGE RAAD

De Hoge Raad voor de Justitie heeft zijn Meerjarenplan 2005 - 2008 voorgesteld. Belangrijk daarin zijn drie programma's die tot doel hebben de dienstverlening aan de burger te verbeteren en het vertrouwen in justitie nog verder te versterken.

De programma's bevatten naast de verdere uitbouw van bestaande plannen ook een aantal nieuwe initiatieven. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het ambitieuze driejarenplan ligt bij het Bureau van de Hoge Raad voor de Justitie.

In het eerste programma, 'de relatie tussen de burger en justitie verbeteren' springt vooral de doelstelling van de Hoge Raad in het oog om de jeugd vertrouwd te maken met justitie, door haar op school te leren hoe justitie werkt. De Hoge Raad staat volgens Xavier De Riemaeker, voorzitter van het Bureau van de Raad, al redelijk ver in het uitwerken van een pilootproject in Eupen. Aan de leerkrachten zou een computerprogramma over democratie en gerecht ter beschikking worden gesteld. Het programma zou dan in de lessen geïntegreerd worden, maar de concrete afspraken met de minister van onderwijs moeten daarover nog gemaakt worden. Daarnaast zoekt de Hoge Raad naar nieuwe communicatiekanalen voor justitie. Daarbij zou er eventueel gekeken worden naar de functie van de permagistraat.

Onder het programma 'verbetering werking rechterlijk organisatie' gaat de Hoge Raad een 'visie ontwikkelen op de rechterlijke organisatie en haar actoren.

Deze visie moet de rechterlijke organisatie toelaten te bepalen waar ze naartoe wil over een aantal jaren.' Concreet gaat het over denkoefeningen als 'Wat is de beste magistraat', en over zaken als het statuut van parketmagistraten, griffiers en referendarissen.

Bovendien wil de Hoge Raad de voor- en nadelen onderzoeken van de participatie van de burger bij de uitoefening van de rechtspraktijk. Het gaat daarbij niet enkel over de rol van burgers in het assisenhof, maar bijvoorbeeld ook over de selectiecriteria en de werkwijze in de rechtbanken van koophandel en de arbeidsrechtbanken (rechters in handelszaken en rechters in sociale zaken). Ook gaat de Hoge Raad op zoek naar een verbetering van de werkprocessen van de rechterlijke organisatie, zoekt hij manieren om de gerechtelijke achterstand weg te werken, en wil hij meer toezicht op de middelen van de rechterlijke organisatie. Het personeelsbeleid moet verbeterd, en er moet ruimte komen voor de professionele ontwikkeling van magistraten.

Een derde programma kreeg de titel 'verbetering dienstverlening Hoge Raad'. De Hoge Raad pleit voor de oprichting van een auditdienst, die de controle op de rechterlijke macht professioneel moet ontwikkelen. De Raad zelf wil naar buitenuit beter communiceren over haar werking. Ook zal verder worden nagegaan of er een gedragscode moet worden opgesteld voor de leden van de Hoge Raad.

PLEITWEDSTIJD GEORGES DEBRA

In Gent werd vorige week donderdag 3

maart voor de 29ste keer de pleitwedstrijd Georges Debra gehouden. Georges Debra was docent aan de Rijksuniversiteit Gent en van 1953 tot 1955 voorzitter van de Vlaamse conferentie van de balie van Gent. Om de herinnering aan hem levend te houden, organiseerde Marcel Storme in 1968 voor het eerst een (tweejaarlijkse) pleitwedstrijd met zijn naam. In 1981 werd de wedstrijd een jaarlijkse gebeurtenis.

Laureaat dit jaar werd Gerd Leyns, die zowel de prijs van jury als die van het publiek won. Leyns mag nu in het Nederlandse Breda de Gentse kleuren gaan verdedigen op de Internationale Pleitwedstrijd der Zuidelijke Nederlanden'.

De *runner up*, Thomas Merckx, trekt ook naar Nederland, naar de 'Internationale Straffeitwedstrijd' in 's Hertogenbosch. Nummer drie, Bart Demeulenaere, blijft in België en neemt deel aan het Vlaams Pleitjuweel.

Eerdere laureaten waren onder andere Piet Van Eeckhaut (1968), Eric Stassyns (1970) en Hans Rieder (1981).

EXAMEN VOOR NOTARISSEN

Vorige zaterdag, vijf maart, werd opnieuw een examen voor kandidaat-notarissen georganiseerd. Er waren 247 deelnemers (waaronder 109 vrouwen en 138 mannen) voor in totaal 60 plaatsen. Het examen wordt sinds 2001 jaarlijks georganiseerd. Het aantal beschikbare plaatsen wordt bepaald, rekening houdend met het aantal vacante plaatsen in notariskantoren, bij de plaatsvervangende notarissen en in de notariële associaties.

In 2001 waren dat er 115, in 2002 en 2003 80.

Zaterdag had enkel het eerste, schriftelijk deel van het examen, plaats. De geslaagden voor het schriftelijk examen moeten binnen enkele weken nog een mondelinge proef doorstaan.

KRUISPUNTBANK WETGEVING ON LINE

We hebben u in deze krant al meermaals gewezen op de in de steigers staande 'kruispuntbank van de wetgeving'. Die portaalsite heeft tot doel de Belgische wetgeving en rechtspraak via het internet toegankelijk te maken voor het publiek. De databank was een initiatief van kamervoorzitter Herman de Croo (VLD), de kern ervan wordt gevormd door de wetgevingsdatabank Reflex van de Raad van State.

De databank werd gisteren, 8 maart, officieel voorgesteld en is sinds gisteren ook *on line*.

De site groepeerd links naar de websites van het Hof van Cassatie, het Arbitragehof, de Raad van State, de Kamer, de Senaat, het Staatsblad en de FOD justitie. Bedoeling is dat daar later nog links bijkomen naar de websites van onder andere de gemeenschappen en de gewesten, en dat van de verschillende databanken een hecht netwerk wordt gemaakt, zodat met een enkele zoekopdracht alle databanken kunnen worden doorzocht.

De link naar de Kruispuntbank wetgeving is www.belgielex.be.

[Met bijdragen van Ruth Boone]

‘Ik heb geleerd angst te hebben voor de weerloosheid van een beklaagde’

‘RECHTEN SAAR? ABSOLUUT NIET! TOEN IK OP DE KOLONIALE HOGESCHOOL ZAT, LAS IK DE CODE PÉNAL ALS EEN ROMAN. BOEIEND!’ DAT ZEGT DE 75-JARIGE JEF GEERAERTS, DE PEETVADER VAN DE VLAAMSE THRILLERS. GEERAERTS VOND DE INSPIRATIE VOOR ZIJN MISDAADVERHALEN AL ZO’N HALVE EEUW GELEDEN IN CONGO. ‘IK WAS GEWESTBEHEERDER VOOR EEN GEBIED HALF ZO GROOT ALS BELGIË. IK HAD DAAR ONDER ANDERE DE BEVOEGDHEDEN VAN EEN OFFICIER VAN GERECHTELIJKE POLITIE. HONDERDEN ONDERVRAGINGEN HEB IK GEDAAN, ZONDER TE BESEFFEN WELLICHT DAT DIE ME LATER GOED VAN PAS ZOUDEN KOMEN BIJ HET SCHRIJVEN VAN ROMANS.’ WIE DE RECENTERE BOEKEN VAN GEERAERTS KENT, KENT OOK ZIJN VISIE OVER ONZE RECHTSTAAT. ‘IK HEB SCHRIK OM IN DE NETTEN VAN HET GERECHT VERSTRIKT TE GERAKEN. DE UITSPRAKEN VAN ONZE RECHTERS ZIJN IDEOLOGISCH BEPAALD.’ EEN GESPREK MET EEN MAN DIE ZICHZELF OMSCHRIJFT ALS *NEW JOURNALIST*, OVER JEZUÏETEN, CONGO, EEN MOOIE MAAR LUIE STUDENTE EN VRIENDSCHAP MET ADVOCATEN. ‘ER LOOPT EEN LIJN DOOR MIJN LEVEN.’ VOLGT U MEE.

DIRK LEESTMANS

Een dag na zijn verjaardagsviering op ‘t *schoon verdiep* in Antwerpen ontmoet ik Geeraerts in een Gents café. Hij bestelt een koffie en krijgt er een glaasje advocaat bij. ‘Van in mijn jeugd ben ik gek op alles wat met recht te maken heeft. Ik heb elf jaar jezuïeten achter de rug. Zij hebben het Latijn in mijn kop gehamerd. Ons recht hangt aan een van de adagia in het Latijn. Buitengewoon korte en heldere formuleringen; *dura lex sed lex*. Prachtig toch.’

‘Toen ging ik vier jaar naar de koloniale hogeschool. Ik genoot er van al die rechtsvakken. We werden er voorbereid op de taak van gewestbeheerder.’

‘In Congo heb ik me daarin kunnen uitleven. Ik was officier van gerechtelijke politie. En dus moest ik onderzoeken doen en mensen verhoren. Ik trachtte altijd te weten komen wat de man of vrouw bezield om iets crimineels te doen. Zeer moeilijk, want dan begonnen de Congolezen in hun bantoegeest te denken dat ik hen wou betoveren. Alsof ik over magische krachten beschikte.’ Geeraerts deed meer dan dat. ‘Ik was ook rechter, *président du tribunal coutumier*. Dat was gewoonterecht gebaseerd op de clans, op het bloedverwantschap. In de helft van de gevallen ging het over palavers. Daar werd niet eens een zaak van gemaakt. Het werd in der minne geregeld. Maar ik deed ook strafzaken, slagen en verwondingen, en *pratiques barbares*: menseneterij, tovenarij, hekserij, voodoo.... Van scheiding der machten was daar geen sprake. Zo’n situatie is de rechtstreekse weg naar machtsmisbruik.’

- En hoe groot was die verleiding?

‘Die verleiding was er. De zwarten hadden namelijk schrik van de *administrateur*. Rechtsbedeling in Congo was arbitrair, ze hing af van de vrije interpretatie van de rechter, om maar iets te zeggen.’

- Hoe voelde u zich daarbij?

‘Wat dacht je? Ik beschikte over een grote bewegingsvrijheid. Ik kon ongeveer doen wat ik wou. Onderschat die koloniale sfeer niet. We zaten in de *brousse*, controle was sporadisch. Op jacht gaan, vrouwen...dat was daar een paradijs voor mij. Maar toegegeven, het was haast permanent machtsmisbruik.’

- En hadden ze u dat zo geleerd op de koloniale hogeschool?

‘Neen, daar stelden ze de zaken heel anders voor. En zelf heb ik me daarover pas achteraf vragen gesteld.’

In 1960 vertrok Geeraerts uit Congo. ‘Maar thuiszitten was ik snel *beu* zodat ik aan de VUB Germaanse ben gaan studeren. Daar leerde ik een joodse vriendin kennen. Ze deed rechten. Ik begon een intieme relatie met haar. Ze was buitengewoon knap, bijzonder intelligent maar erg lui. In een buitenverblijf bereidde ze zich

voor op de tweede zit en ik ging daar dan twee maanden logeren, werkte in de tuin, bereidde het eten en ‘s avonds ondervroeg ik haar. Ik was zowat haar mentor. Daardoor studeerde ik ook zelf recht. Na vier jaar kende ik het haast even goed als zij.’

Geeraerts werkte in de jaren zeventig ook even als journalist. In die hoedanigheid volgde hij enkele grote processen. ‘Ik moest geld verdienen om de alimentatie te kunnen betalen.’

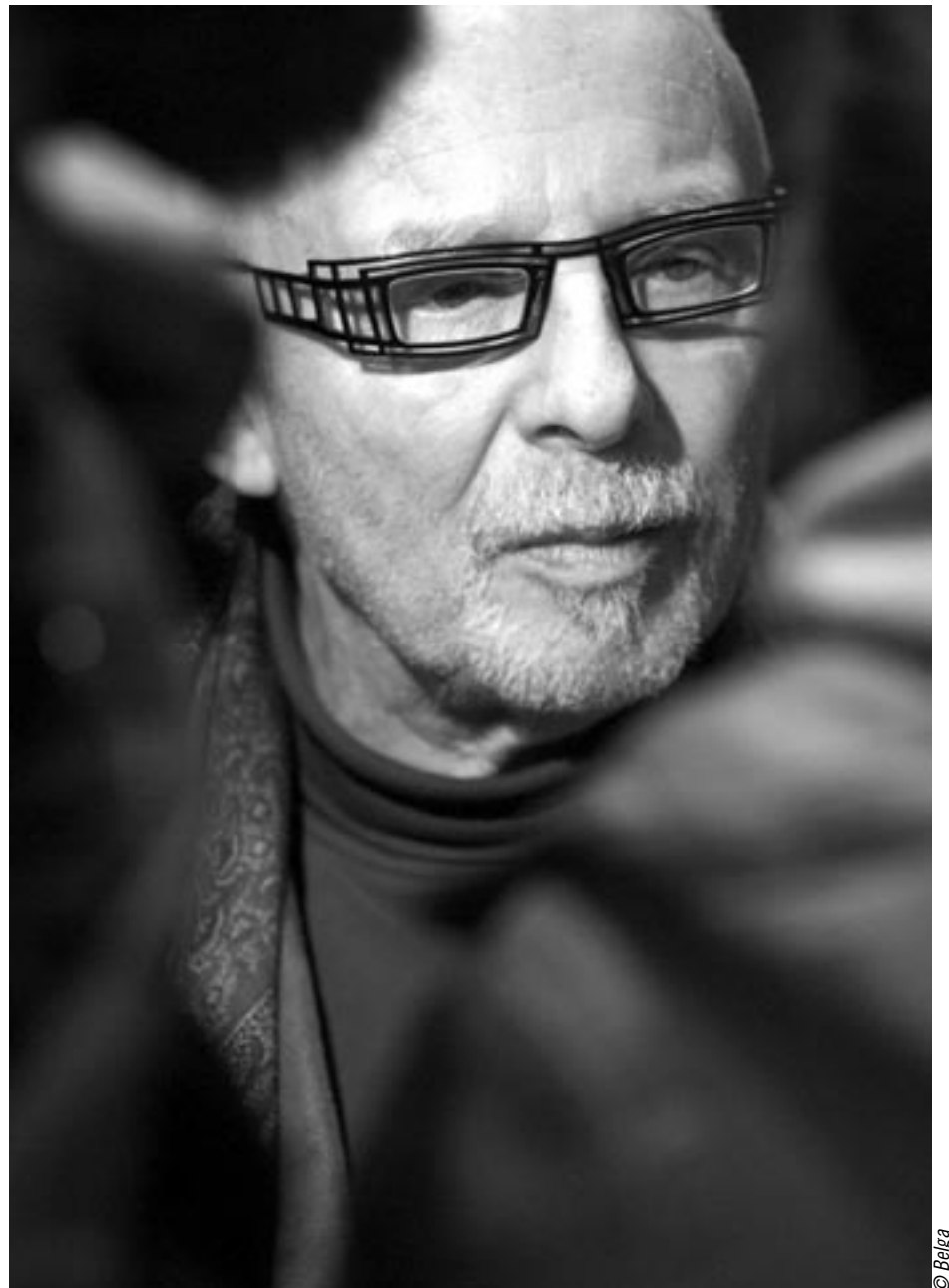
Over zijn echtscheiding zegt hij dit. ‘Je moet opletten niet in de netten van het gerecht te komen. Ik spreek uit ervaring. Bij mijn echtscheidingszaak voor het hof van beroep in Antwerpen heeft men zeer duidelijk rekening gehouden met ideologieën. Mijn ex-echtgenote was zeer katholiek en werd verdedigd door een uiterst conservatieve advocaat. Ik werd verdedigd door John Bultinck, een vrijdenker. Ik ben zelf een paar keer opgeroepen. (fel) Je *rook* de ideologie van de mensen.’ Die ervaring staat symbool voor het denken van Geeraerts over het gerecht: een gepolariseerd denken, even wantrouwig als ongenueanceerd. ‘Kijk, in België heb je globaal genomen magistraten die rechts conservatief zijn en anderen die min of meer links denken. Maar in de hoge magistratuur zijn de ideologische verschillen nog scherper; je hebt de loge en je hebt het Opus Dei. Het Werk van God is volgens mij een onderschat fenomeen. Ze doen zich anders voor dan ze werkelijk zijn. Ik stel dat zeer extreem.’

- Zeg dat wel!

‘Ik sta daarin niet alleen. Een man van het ministerie van justitie, iemand die het kan weten, zei me dat van de zesentwintig rechters van het Hof van Cassatie ze op twee na allemaal lid zijn van de Franstalige christendemocraten. Daar zitten dus de adel en de conservatieve Franssprekende kaste. Anderen zijn niet minder conservatief maar behoren tot de loge. Let op, ik heb veel vrienden bij de loge. Ik ben zelfs twee keer gevraagd om toe te treden tot het broederschap. Maar ik heb geweigerd. Ik sta op mijn onafhankelijkheid. Wat interessant is, is hun manier van redeneren. Hun denken is ideologisch bepaald, het ene katholiek, het andere vrijzinnig, maar beide even fanatiek. En ze plooiën de wet naar hun ideologie. Ik wil aannemen dat er ook heel veel gematigde rechters zijn, maar hoe hoger je gaat in de hiërarchie, hoe gevaarlijker, en Cassatie, daar is het echt gevaarlijk.’

- U meent het?

‘Het is toch evident dat ik anders zal behandeld worden als ik voor een vrome rechter sta dan voor een logebroeder. Dat is mijn grote angst. De rechtsbedeling in België hangt af van de ideologie waartoe de rechter behoort. En kom me niet vertellen dat de tijd van de politieke benoemingen in de magistratuur voorbij is. Ik weet uit zeer goede bron dat dat niet zo is. Alles is gebleven zoals het was. Nieuwe politieke cultuur, laat me lachen.’

© Belga

Jef Geeraerts praat over justitie alsof er permanent een grote samenzwering is. Maar in plaats van het grote complot te onthullen, schrijft hij romans. ‘Let op, ik ben geen romanschrijver, ik ben een *new journalist*. Ik ga altijd uit van exacte feiten. Zeg niet dat ik *fiction* schrijf, ik schrijf *faction*. Vandaar ook mijn behoefte om de research grondig te doen. En met mijn boeken bereik ik wel veel meer mensen dan een journalist met zijn krant. Een boek van mij heeft veel meer impact. Ik heb heel veel lezers bij politie, advocaten, magistraten... Zij zeggen me allemaal dat het gebaseerd is op *facts*, maar dat het leest als een roman. Dat is ook mijn bedoeling. Want ik moet ook oppassen wat ik zeg. Meester Bultinck zei me altijd; ‘Geen namen noemen, Jef.’

- Mag ik dat wat gemakkelijk, ja zelfs laf noemen?

‘Neen, het is verstandig. Het gaat hier over een vrij delicate materie, een beetje opletten dus. Ik wil geen schandaaljournalist zijn.’

- U grossiert anders wel in complotten?

‘Niet overdrijven. Wel was ik ervan overtuigd dat er in de jaren zeventig een club was die een staatsgreep voorbereidde. Er waren plannen van Paul Van den Boeynants en rijkswachcommandant Beaurir. En het Hof, Koning Boudewijn, was die plannen volgens mij niet ongenegen.’

Vriend en vijand zijn het erover eens dat Jef Geeraerts zich grondig voorbereidt. ‘Dossierkennis, daar komt het voor mij op aan. Maar minstens even belangrijk is het vriendschappelijke contact met advocaten. Ik word als het ware door hen gevoed. Ik ken er heel wat. John Bultinck was mijn boezemvriend. Hij heeft me ingewijd in de wereld van het recht, ook over de details uit dossiers die alleen advocaten weten. Ook Jef Vermassen is een vriend van me. Ik sprak met die mensen niet alleen in de rechtszaal maar ook in de wandelgangen en op café. Daar kom je heel veel te weten.’

- Zoals?

‘Hoe magistraten bijvoorbeeld de procesgang af en toe trachten te manipuleren door te

bepalen waarover gepleit mag worden en waarover niet. Ik heb geleerd angst te hebben voor de weerloosheid van een beklaagde. Angst voor de rechtsonzekerheid. Je hangt af van een dossier dat gemanipuleerd kan worden. Als rechtsonderhorige ben je een weerloos object in de handen van de magistratuur. Alleen als je je een goede advocaat kan veroorloven heb je een kans om de schade te beperken.’

- Vanwaar al dat wantrouwen?

‘Magistraten zijn ook maar mensen.’

- Dat is overal zo. Wat maakt België dan zo verschillend?

‘De politieke benoemingen. *Och man*, langs alle kanten hoor ik dat de situatie nauwelijks veranderd is. Magistraten kunnen daardoor niet onpartijdig zijn, ze zijn links en rechts gebonden door een bepaalde ideologie. Onze rechters spreken ideologisch recht. Achterdochtig, ik? Laat me zeggen dat ik waakzaam ben.’

Het gesprek loopt af. Ik vraag aan Jef Geeraerts een opdracht te schrijven in ‘*Drugs*’, een roman uit 1983 die geïnspireerd is op de affaire François, een rijkswachter die verdacht werd van gesjoemel bij drugsonderzoeken maar die, door bescherming van hogerhand, de dans ontspringt. ‘*Drugs*’ is het verhaal van politici, magistraten en de top van de rijksmacht die samen een coup willen plegen en een ultra-rechts regime willen vestigen. ‘Voor Dirk, gelukkig maar is hier niets van uitgekomen.’

(De auteur is journalist bij Canvas)

BIOGRAFIE

NAAM

Jef GEERAERTS
 1930

LOOPBAAN

- Licentiaat Koloniale wetenschappen Antwerpen (1948-1952)
- Gewestbeheerder Congo (1954-1960)
- Licentiaat Germaanse Talen VUB (1962-1966)
- Vanaf 1962 auteur van talrijke romans

DUVAL GULLAUME/ANTWERP

NIEUW OP JURA.BE: MEER DAN 15.000 ARTIKELS UIT JURIDISCHE TIJDSCHRIFTEN.

Jura.be was al de meest uitgebreide juridische bibliotheek in België. Maar het kan altijd nog beter. Daarom blijven we werken aan een nog interessantere en nog betere jura.be. Met resultaat. Voortaan kan u op jura.be meer dan 15.000 artikels, vonnissen en arresten uit meer dan 20 van onze juridische tijdschriften* consulteren en gebruiken. Gearchiveerd sinds 1999 en permanent aangevuld. Bel gratis naar **0800 14 500** voor meer informatie of een vrijblijvende demonstratie.

*Algemeen Juridisch Tijdschrift | Tijdschrift voor aansprakelijkheid en verzekering in het wegverkeer | Echtscheidingsjournaal | Tijdschrift voor gezondheidsrecht | Intellectuele rechten | De Juristenkrant | Le Journal du Juriste | Notarieel en Fiscaal Maandblad | Nieuw Juridisch Weekblad | Procesrecht en bewijsrecht | Recueil général de l'enregistrement et du notariat | Sociaalrechtelijke kronieken | Tijdschrift voor strafrecht | Tijdschrift voor appartements- en immorecht | Tijdschrift voor Belgisch Burgerlijk Recht | Tijdschrift huurrecht | Verzekering, Aansprakelijkheid en Verkeer | Verkeersrecht - jurisprudentie | Tijdschrift voor Milieurecht | Divorce - actualité juridique, sociale et fiscale

HET ON LINE ANTWOORD OP AL UW JURIDISCHE VRAGEN.